

1552

התקשרות

מצורף גם
לשבועון
כפר חב"ד

188410 / freidin levi

ג' תשרי תשל"ח

"כל יהודי בעולם הזדעזע לגמרי כאשר היהודים בארץ ישראל היו בסכנה, והתעורר כשבחסדי השם הייתה הצלה נסית.

אילו זכינו והיינו מנצלים כמו שצריך את הרגע של הזעזוע, משיח היה בא מיד ומוציא את כל בני ישראל מהגלות! לדאבוננו עדיין לא זכינו לכך, ולכן ממתין הקדוש ברוך הוא שינצלו את ההתעוררות כדי להתחזק בשמירת התורה ומצוות"

דברי הרבי לאחר מלחמת ששת הימים / עמוד 3

התייחסות מיוחדת לאירועי מלחמת ששת הימים: "כל יהודי בעולם הזדעזע לגמרי כאשר היהודים בארץ ישראל היו בסכנה, והתעורר כשבחסידי השם הייתה הצלה נסית. **אילו זכינו והיינו מנצלים כמו שצריך את הרגע של הזעזוע, משיח היה בא מיד ומוציא את כל בני ישראל מהגלות!** לדאבוננו עדיין לא זכינו לכך, ולכן ממתין הקדוש ברוך הוא שינצל את ההתעוררות כדי להתחזק בשמירת התורה ומצוות". **התועדות עם הרבי**

בפרשתינו אנו קוראים על המצב המושלם והפלאי שישורו בעולם בגאולה. חשוב מאוד להתכונן לגאולה, ולדעת למה אנחנו מצפים. כשנעמיק במקורות נגלה שהשלמות הרוחנית והשלמות החומרית הן למעשה שני צדדים של אותו מטבע. **שיעור בלקוטי שיחות**

נהוג ללמוד בשבתות הקיץ את פרקי אבות, כהכנה לקבלת התורה. מאמרי החסידות של רבותינו נשיאנו היו לעתים על הפרק השבועי בפרקי אבות – כמו המאמר 'בעשרה מאמרות' משנת תשכ"ח. אפשר למצוא במאמר הזה גם הדים להכנות למתן תורה, שכן הוא עוסק במשמעות הבחירה החופשית של היהודי דווקא בעולם הזה הגשמי, רעיון שהוא מרכזי בסוגיית מתן תורה בחסידות. **אור וחיות**

לא פעם אנחנו נוטים 'לעשות עסקאות' עם הקדוש ברוך הוא, כביכול. אנחנו מבטיחים לשמור או להדר במצווה מסוימת, בתנאי שנצליח בעניין בחיינו. פסוקי הפתיחה של הפרשה מלמדים אותנו את ההיפך: "אם בחוקותיי תלכו - ונתתי גשמיכם בעיתם". יהודי מתחיל מלעשות את רצון השם, במלואו. אחר כך, הקדוש ברוך הוא כבר יעזור. דוגמה להדרכה כזו נראה במכתב של הרבי ליהודי שביקש ברכה שימצא קונה לביתו, כדי שבכספי המכירה הוא יוכל לנצל הזדמנות עסקית ולהיכנס לשותפות עם גיסו – ואז הוא מצידי יתחיל לשמור שבת. **מכתב מבואר**

ד

ווקא בפרשת התוכחה, אפשר למצוא הרבה חיזוק ועידוד. אנחנו מוצאים את הדברים כבר בפתיחה של הפרשה: "אם בחוקותיי תלכו - ונתתי גשמיכם בעיתם".

במדור המכתבים, הבאנו מכתב מעניין ליהודי שהבטיח להתחיל לשמור שבת - אחרי שהוא יצליח למכור את הבית שלו במחיר טוב ולהיכנס כשותף במיזם עסקי יחד עם גיסו. הרבי שולל את הגישה הזו, ומזכיר לו שיהודי צריך להתחיל בשמירת המצוות, ואחר כך הברכה תבוא.

זה יכול לסדר לנו את הראש ולכוון אותנו בהרבה צמתים שאליהם אנחנו נקלעים בדרך, בהם אנחנו נוטים לעתים 'לעשות עסקאות' עם הקדוש ברוך הוא, כביכול. להבטיח השתדלות בעבודת השם, תמורת הצלחה בנושא כזה או אחר בחיים.

השיעור בלקוטי שיחות מלמד אותנו על ייעודי הגאולה, ומסביר לנו מה באמת התפקיד של כל ההבטחות לעולם מופלא ומושלם שנחיה בו בעידן הגאולה.

על רקע דברי ימינו אלה בארץ ישראל, הבאנו קטע מדברי הרבי הנוקבים והמפורשים ביחס לאירועי מלחמת ששת הימים.

"אילו היו מנצלים את הרגע של הזעזוע – משיח היה בא"

(מהתוועדות שבת פרשת בראשית תשכ"ח – תורת מנחם, כרך נא, עמוד 210)

בימי הגלות האחרונים, בתור הכנה לגאולה האמיתית על ידי משיח צדקנו, יהיו שני עניינים של שופר. המשמעות של השופר בחיי האדם היא התעוררות וזעזוע חזקים, אפילו כאשר לא מבינים בשכל מהי הסיבה לכך. וכיוון שבזמן הגאולה יהיה שינוי יסודי ועיקרי בעולם, יש צורך להכין את העולם למצב הזה. והכנה זו נעשית על ידי שני עניינים של 'שופר' - מאורעות מזעזעים, שיעזעו את העולם בכלל ואת בני ישראל בפרט, בכדי להכין אותם לגאולה.

ה'שופר' הראשון מופיע בנבואת זכריה, "והשם אלוקים בשופר יתקע, והלך בסערות תימן". נבואה זו מדברת על תקופה שבה ה'שופר' יהיה קשור במלחמות סוערות בין אומות העולם שיגרמו מהפכות בסדרי העולם הקבועים, ואסונות נוראים אצל בני ישראל שיזכירו אפילו ליהודים הרחוקים שהם יהודים. ובפרטיות יותר:

מלחמת העולם הראשונה פרצה בעקבות הריגת אדם אחד [יורש העצר של האימפריה האוסטרו-הונגרית], וכתוצאה מזה התחילה מלחמה שהקיפה והבעירה את העולם כולו.

ומלחמת העולם השנייה התחילה על ידי אדם שלא היה ראוי לשום דבר, ללא מעלות כלל, 'כלום' בכל המובנים, ובתחילה אפילו חוצפה לא הייתה לו [היטלר]. ובכל זאת, נפל פחד על יותר משמונים מיליון אנשים באותה מדינה [בגרמניה] שקיבלו את מרותו לחלוטין, וכן על העולם בכלל, שאף שידעו בבירור שהוא רוצה ומתכוון לבלוע את כל העולם, התייראו לעצור אותו.

ואילו ישעיהו הנביא ניבא על תקופה מאוחרת יותר: "והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים, והשתחוו להשם בהר הקודש בירושלים". שאז יהיה "שופר גדול" - זעזוע חזק אצל כל בני ישראל, אפילו הרחוקים ביותר במובן הרוחני, שיזעזעו ויתעוררו על ידי **קריאת הקירוב האבהית** שהשם יתברך קורא לבני ישראל, כדי שהדבר יבוא לידי ביטוי בהתמסרות עמוקה לקדוש ברוך הוא לקיים את מצוותיו מתוך יראת שמיים שלמה.

התקופה הזו התחילה במאורעות של הקיץ האחרון בארץ ישראל, שגרמו לזעזוע אצל כל בני ישראל. ראינו במוחש שבעקבות המאורעות שאירעו בארץ ישראל בקיץ האחרון [תקופת ההמתנה ומלחמת ששת הימים], הזדעזעו כל בני ישראל. כל אחד מישראל, גם מי שנמצא בפינה נידחת בעולם, הזדעזע לגמרי בשעה שיהודים בארץ ישראל עמדו במצב של סכנה, ובא לידי התעלות והתעוררות בשעה שבחסדי השם הייתה הצלה נסית ליהודים בארץ ישראל.

זעזוע כזה והתעוררות כזו לא היו אפילו בשעה שאירעו הגזירות וההשמדות, לא עלינו, שלא היו כמותם בדורנו זה. מאורעות אלו היו השמדה בפועל, ונגעו לשישה מיליון יהודים - ובכל זאת לא גרמו סוג כזה של זעזוע כמו שהיה עכשיו בעקבות המאורעות בארץ ישראל, כשהיו רק דאגה ופחד שלא יקרה מאומה ליהודים בארץ ישראל, חס ושלום.

משמעותם של אירועים אלו היא התחלת התגשמות נבואת ישעיהו הנביא אודות ה"שופר גדול"! במאורעות אלו התחילה תקופה חדשה בהכנת בני ישראל לגאולה על ידי משיח צדקנו, שבה הקדוש ברוך הוא מצדו קרא לכל בני ישראל, קריאה אלוקית לנשמה האלוהית שיש בכל אחד מישראל, אפילו "האובדים והנדחים", והצליח לזעזע אותם על ידי ה"שופר גדול", וממתין למענה של בני ישראל על קריאתו, על ידי זה שהם מצידם ינצלו את ההתעוררות להתמסרות לקדוש ברוך הוא ולהתחזקות בקיום התורה ומצוות.

ואילו זכינו והיינו מנצלים כמו שצריך את הרגע של הזעזוע, משיח היה בא מיד ומוציא את כל בני ישראל מהגלות. אבל לדאבונו עדיין לא זכינו לכך, ולכן ממתין הקדוש ברוך הוא עתה שברגע זה ינצלו את ההתעוררות כדי להתחזק בשמירת התורה ומצוות.

שפע ללא גבולות

בעוד הפרשות הקודמות עסקו בהיסטוריה של עמנו, ואחר כך בעיקר במצוות ודינים, חלקה הגדול של פרשת בחוקותיי עוסק בתחום אחר לגמרי: **נבואות וגילוי עתידות.**

תחילה מפרטת הפרשה את ייעודי הגאולה, ואחר כך עוברת לפרט את צרות הגלות. מדהים להיווכח¹ כי הדברים שאמר השם למשה רבינו במדבר, ובהם תיאורים של מאורעות החורבן, התגשמו במלואם ובדיוק מופלא אלפי שנים מאוחר יותר. העובדה שנבואות החורבן והזעם התגשמו במלואן, מחזקת את הציפייה והביטחון שבקרוב ממש יתגשמו גם ייעודי הגאולה המתוארים בפרשתנו.

כך אומרת התורה²:

אם בחקתי תלכו, ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם.

ונתתי גשמיכם בעתם, ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פרי.

והשיג לכם דיש את בציר, ובציר ישיג את ירע, ואכלתם לחמכם לשבע וישבתם לבטח בארצכם.

ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחיר, והשבתי חיה רעה מן הארץ וחרב לא תעבר בארצכם...

ופניתי אליכם, והפריתי אתכם, והרביתי אתכם, והקימתי את בריתי אתכם.

הפסוקים הללו מתארים³ את מצב העולם בגאולה השלמה: עולם שלו ורגוע, ללא טרדות פרנסה ומחסור במזון, אין מלחמות ואיומים, אין צרות ואסונות, והכול מתנהל על מי מנוחות. כך מלמד אותנו הרמב"ם⁴: **ובאותו הזמן, לא יהיה שם לא רעב ולא מלחמה ולא קנאה ותחרות, שהטובה תהיה משפעת הרבה וכל המעצנים מצויין כעפר.**

אבל מסתבר שזה ממש עוד לא הכול. הגאולה היא לא רק מצב טבעי אוטופי, אלא הרבה מעבר לכך. חז"ל מוסיפים לגלות לנו כי הפסוקים הללו רומזים למצב שקשה אפילו לדמיין.

כך מפרש המדרש⁵ את הפסוק **"ונתנה הארץ יבולה, ועץ השדה יתן פרי"**: **"הארץ עתידה להיות נזרעת ועושה פירות בן יומה [התבואה תצמח ביום הזריעה]. העץ עתיד להיות ניטע ועושה פירות בן יומו. העץ עתיד להיות נאכל. אף אילני סרק עתידים להיות עושים פירות"**. זה לא רק עולם של שפע ובלי שום מחסור, אלא עולם שמתעלה על עצמו, וחוקי הטבע עצמם משתנים לשפע שאנחנו אפילו לא מסוגלים להכיל.

1. ראה רש"י פרשתנו כו, לה. רמב"ן פרשתנו שם, טו. אברבנאל שם, ועוד.

2. פרשתנו כו, ג ואילך.

3. מפירושי המפרשים על הפסוקים, עולה כי (לפחות חלק מ)הייעודים הללו יתרחשו רק בגאולה העתידה. ראה למשל: רש"י פסוק ט. רמב"ן פסוק ו.

4. סיום משנה תורה.

5. תורת כהנים שם, ד.

שיעור בלקוטי שיחור

העולם בגאולה

בפרשת השבוע אנו קוראים על ייעודי הגאולה העתידה ועל המצב המושלם והפלאי שישורר בעולם באחרית הימים.

חשוב מאד להתכונן לגאולה, ולדעת למה אנחנו מצפים ומייחלים. וכשנעמיק במקורות נגלה שהשלמות הרוחנית והשלמות החומרית הן למעשה שני צדדים של אותה מטבע.

השיחה המלאה – בלקוטי שיחות, חלק לו, שיחה לפרשת בחוקותיי

וַיֵּתֶר עַז וַיִּתְּרוֹן אוֹר מִן הַחֹשֶׁךְ מֵהָאֶרֶץ בְּעוֹלָמוֹת
עֲלִיּוֹנִים . . אוֹר ה' הִנְגִּלָה לְעֵתִיד בְּלִי שׁוֹם לְבוֹשׁ . .
שָׁאֵז יִזְדַּכֵּךְ גְּשָׁמִיּוֹת הַגּוֹף וְהָעוֹלָם וַיּוֹכְלוּ לְקַבֵּל גְּלוֹי
אוֹר ה', שְׂאִיר לְיִשְׂרָאֵל.

האמת היא שאת דברי אדמו"ר הזקן כבר אמר
הנביא ישעיה⁷: **לֹא יִהְיֶה לָּךְ עוֹד הַשֶּׁמֶשׁ לְאוֹר יוֹמָם,
וּלְנֶגַה הַיָּרֵחַ לַיָּל לָךְ, וְהָיָה לָּךְ ה' לְאוֹר עוֹלָם
וְאֶלֶּהִיךָ לְתַפְאֲרֶתָּךְ. וְלֹא יִכְנָף [יסתתר] עוֹד מוֹרֶיךָ,
וְהָיָה עֵינֶיךָ רְאוּת אֶת מוֹרֶיךָ.**

לשם המחשה, אולי אפשר לתת דוגמה מרגעים
מיוחדים בחיים שלנו בהם הרגשנו שהלב שלנו
זך ונקי ואנו קרובים יותר לקדוש ברוך הוא.
אם זה ברגע של תפילה זכה בכותל המערבי
בה שפכנו את ליבנו, אם זה כאשר זכינו לבקר
באוהל של הרבי ולקרוא שם 'פדיון נפש', או אולי
ברגע של ניגון חסידי בהתוועדות שעורר בנו רצון
להתקרב. זה יכול לתת לנו איזשהו מושג, ולו
רחוק, על החוויה החזקה והתמידית שתהיה בזמן
הגאולה.

אך האמת היא שהמשל רחוק מאד מהנמשל.
עבורנו אלו אומנם רגעים של חוויה חזקה, אבל
בסופו של דבר קשה לנו עד בלתי אפשרי להבין
מה זה באמת להרגיש ולראות אלוקות כמו חוויה
פיזית. כי באופן מובנה, אנחנו חיים במציאות
גשמית שמסתירה על האור האלוקי. כמו שאי
אפשר לתאר לחירש מה זה לשמוע ולעיוור מה
זה לראות, כך אנחנו כולנו לא יכולים באמת
להבין היום ולחוש את מה שיהיה אז.

בכל אופן, אם נחשוב על כך ונתבונן בזה שוב
ושוב, נוכל אולי להתחיל להבין על מה מדובר.
וזה הרבה מעבר לכל האוטופיה המושלמת בממד
הפיזי שתתקיים אז. נחוש את קרבת אלוקים, את
הנוכחות המוחשית של השם, ובעקבות התחושה
וההכרה הזו הלב שלנו יתמלא באהבת השם
ומעצמנו רק נרצה באופן טבעי ומובן מאליו
לעשות את המצוות ואת רצון השם.

ברור גם שמול זה, שום הבטחה של שפע חומרי
לא עומדת. נתאר לעצמנו אב שעומד תחת חופת
בנו יחידו. גם אם יבוא אחד האורחים וילחש
באוזנו כי פקח מצמיד לשמשת רכבו קנס של
מאות שקלים, לא רק שהוא לא יעזוב את החופה
אלא שהדברים כלל לא ייכנסו לאוזניו. הוא עסוק
עכשיו במשהו הרבה יותר מרומם ונמצא בעולם

בגמרא נאמרו עוד תיאורים מופלאים על
הדגנים שיגדלו בבוא הגאולה: "עתידה חיטה
שתייתמר כדקל. עתידה חיטה שתהא כשתי
כליות של שור הגדול". המזון יצמח בממדים
עצומים ובלתי נתפסים.

ועוד דבר מופלא לא פחות: **"עתידה ארץ ישראל
שתוציא [תצמיח] גלוסקאות [עוגות] וכלי מילת
[בגדי משי]"**. לא נצטרך לשלם בעד שום דבר
שנרצה לצרוך. פשוט יוצאים וקוטפים מהעצים
מה שצריך, כולל מנות גורמה מוכנות ובגדי
יוקרה.

בקיצור, התורה מבטיחה לנו כי בגאולה נחיה
בארץ החלומות ותהיה לנו רמת חיים דמיונית
של שפע ללא גבולות. האם אפשר בכלל לתאר
או לאחל לעצמנו עולם טוב יותר?

רק לעבוד את השם

האמת היא שאנו כן יכולים לתאר עולם מושלם
עוד יותר, אבל בממד אחר לגמרי.

כל התיאורים שתיארנו קודם הם חסרי ערך
לעומת הדבר האמיתי לו נזכה בגאולה. כי בכל
התיאורים שקראנו קודם, דיברנו רק על שפע
גשמי וחומרי. הרבה כסף, הרבה אוכל, הרבה
מותרות. אך אין כאן מילה אחת על השפע הרוחני
שמצפה לנו בגאולה.

למעשה, זה הייעוד העיקרי שמחכה לנו בעידן
הגאולה: האפשרות להתקרב להשם ללא כל
הפרעות חיצוניות ובלי בלבולים פנימיים, כך
שנוכל לעבוד את השם באמת מכל הלב ובכל
מאודנו.

השפע הרוחני בגאולה העתידה לא יסתכם
רק בלימוד תורה בעומק גדול ומתוך הבנה כיצד
להתקרב אל השם, אלא גם בכך **שהשם יתגלה
בעולם** והנוכחות שלו תהיה מוחשית. כמו שהיום
אנו יכולים לחוש דברים פיזיים, כך נרגיש במוחש
את אורו הרוחני של השם הממלא את העולם.

קשה לנו לדמיין איך זה נראה, משום שאנו
חיים בעולם גשמי בו השם מסתתר ונעלם. אנו
רק יכולים לנסות ולהבין שאלו הדברים שאנו
הולכים לחוות בעתיד. ובכל זאת, כדי לתת קצת
מושג על הגילוי הזה, נצטט קטע מספר התניא⁶:
**יֵאִיר אוֹר ה' אֵין סוֹף בְּרוֹךְ הוּא בְּמָקוֹם הַחֹשֶׁךְ
וְהַסְטֵרָא אַחֲרָא שֶׁל כָּל עוֹלָם הָיָה כְּלוּ, בְּיֵתֶר שְׂאֵת**

7. ל. כ.

8. שם ס, יט.

6. פרק לו.

הרמב"ם^א "ולא יהיה עסק כל העולם אלא לדעת את השם בלבד, ולפיכך יהיו ישראל חכמים גדולים ויודעים דברים הסתומים וישיגו דעת בוראם כפי כוח האדם, שנאמר: "כי מלאה הארץ דעה את השם כמים לים מכסים".

ומובן, דכאשר בני ישראל יהיו במצב כזה, אין חשיבות לנסים ונפלאות הגשמיים שיהיו בפירות הארץ. ובלשון הרמב"ם, "וכל המעדנים מצויין כעפר".

ואף שמוכן שיש תועלת בדברים אלה, כי כאשר "הטובה תהיה מושפעת הרבה" הרי זה אמצעי "כדי שיהיו (ישראל) פנויים בתורה וחכמתה ולא יהיה להם נוגש ומבטלה".

מכל מקום, למה האריכו חז"ל כל כך במעלת המעדנים הגשמיים שיהיו לעתיד לבוא, כאילו הוי דבר מיוחד ונעלה ביותר בפני עצמו?

בזמן הגלות, אנחנו רחוקים מהקדוש ברוך הוא. הוא לא מתגלה אלינו, קשה לנו להתפלל אליו, קשה לנו להרגיש אותו קרוב ואנו רחוקים מלעבוד אותו באמת.

אנחנו כמו ילדים שלא ראו את אבא שלהם זמן רב. אומנם כשאבא יחזור הביתה, גם המצב הפיננסי בבית ישתפר, וגם יהיה מי שיוכל להרכיב לנו את המשחק שקנינו או להבריג בורג שהתרופף בארון המטבח. אבל אלו יהיו דברים שוליים. האם נצביע עליהם כעיקר? ברור שלא! העיקר הוא שאבא שאליו כה התגעגענו יחזור הביתה.

ולענייננו: כשתבוא הגאולה - הנשמה שלנו תהיה קרובה לקדוש ברוך הוא ואורו יאיר בעולם. זה הדבר הכי חשוב, והדבר החשוב היחיד. אז בשביל מה מדגישים לנו את הדבר הטפל והמשני? בשביל מה מאריכים לתאר לנו את הדברים שהם כ'עפר' לגבי המעלה האמיתית של ביאת המשיח, שהיא גילוי אורו של השם בעולם?!

אחר. בימות המשיח, כל מה שיעסיק אותנו יהיה קרבת השם, וברור שבמצב כזה לא נתעניין בכלל באוכל, כסף וכבוד. לא ידברו אלינו רכבי פאר, ולא יפתו אותנו בארוחות גורמה. כל אלו ייחשבו בעינינו כחסרי ערך.

ואכן, אם נחזור לתיאור הגאולה בלשון הרמב"ם שציטטנו קודם, נראה כי הוא אומר זאת מפורשות: שְהַטוּבָה תְהִיָּה מְשַׁפֶּעַת הַרְבֵּה וְכָל הַמַּעֲדָנִים מְצוּיִין כְּעֶפֶר. כמו שעפר הוא חסר חשיבות וערך, כך כל המעדנים - הכוונה למותרות ומוצרי היוקרה - שהיום כל כך נוצצים ומפתים, יהיו עלובים בעינינו באותם ימים.

זה נותן מושג גם למה עלינו לצפות כאשר אנו מתפללים ומחכים לביאת המשיח. גדולי וחכמי ישראל ציפו לגאולה לא כדי ש'יזכו' לטעום עוגות גבינה, וגם לא כדי שייפתרו להם הבעיות בבנק או כאבי הגב. הם ציפו לגאולה מתוך השאיפה להתקרב להשם ולעבוד אותו כמו שצריך. אומנם תנאי הבסיס של השפע הם שיוצרים את האפשרות להקדיש את כל הזמן והכוח ללימוד תורה ולעבודת השם, אבל הם רק התפאורה וממש לא העניין.

כך מבהיר הרמב"ם^ב בצורה ברורה: **לא נתאוו החכמים והנביאים ימות המשיח - לא כדי שישלטו על כל העולם; ולא כדי שיחדו בעכו"ם [שישלטו באומות העולם]; ולא כדי שינשאו [יכבדו] אותם העמים; ולא כדי לאכל ולשתות ולשמח. אלא כדי שיהיו פנויים בתורה וחכמתה, ולא יהיה להם נוגש ומבטל [כוח שימנע אותם מלימוד התורה], כדי שיזכו לחיי העולם הבא.**

כמו שבחורי ישיבה צריכים תנאים טובים - מזגן טוב, אוכל טוב, מיטה טובה - כדי ללמוד תורה בלי דאגות ומתוך מוטיבציה וחשק, כך גם הייעודים החומריים רק מנקים לנו את הרעשים ומסירים את כל מה שעלול להפריע. אבל העיקר הוא: "ומלאה הארץ דעה את השם".

הטפל עיקר

נחזור כעת לפרשת השבוע ולמדרשים הרבים שמתארים בפנינו את עולם הפלאות שמחכה לנו בזמן הגאולה, ותעלה לנו תהייה חזקה:

בתיאור המצב דלעתיד לבוא כתב

א. סוף הל' מלכים.

ב. ישעי' יא, ט.

ג. ל' הרמב"ם שם. וראה לקו"ש חכ"ז ע' 237 שכוונת הרמב"ם בזה, שחשיבות המעדנים תהי' כעפר, שאין בו צורך.

ד. ל' הרמב"ם שם (לפנ"ז).

ה. ל' הרמב"ם שם ה"ד. ועד"ז ברמב"ם הל' תשובה פ"ט ה"ב.

לדבר בשפה שלנו

נתחיל בתשובה הפשוטה:

כיון שחייבים להאמין בביאת המשיח וגם לחכות לביאתו,

ורוב בני ישראל, לפי מעמדם ומצבם עתה בזמן הזה, לא יתעוררו לחכות בשלמות באם ידעו רק מהשכר והתועלת הרוחני, אלא רק כשידעו גם מהשכר ותועלת הגשמי.

התשובה הפשוטה אומרת: זה לא יעבוד אחרת. מושגים כמו גילוי אלוהות וקרבת השם לא מדברים אלינו מספיק. כדי לעורר בנו ציפייה להגיע ליום הזה, יש צורך לספר לנו דווקא על ההבטחות החומריות. את זה אנחנו מכירים, אלה דברים שכל אחד היה רוצה וחולם לקבל.

זה כלל חינוכי בסיסי. הרמב"ם¹⁰ מלמד אותנו כלל חשוב בחינוך: יש לדבר אל הילד בשפה שלו, במושגים מהעולם שלו. והוא נותן משל: **שים בדעתך, כי נער קטן הביאהו אצל המלמד ללמדו תורה, וזהו הטוב הגדול לו לעניין מה שישגיג מן השלמות, אלא שהוא, למיעוט שְׁנִי וחולשת שכלו, אינו מבין מעלת אותו הטוב ואל מה שיגיעהו בשבילו מן השלמות. ולפיכך, בהכרח יצטרך המלמד שהוא יותר שלם ממנו, שיזרז אותו על הלימוד בדברים שהם אהובים אצלו לקטנות שנותיו, ויאמר לו: "קרא ואתן לך אגוזים או תאנים, ואתן לך מעט דבש".**

נניח שאנו ניגשים לשכנע נער צעיר לנסוע ללמוד בישיבה. מדובר בנער צעיר, שאין לו מושג עד כמה התורה נעימה ומתוקה, וכל שכן שאין לו כל חשק לדבוק בהשם דרך חיבור לקדושת התורה. אם נדבר איתו על מעלת התורה, הוא לא יבין מה אנחנו רוצים ולא ירצה לבוא לישיבה. עלינו לתאר לו כי בישיבה יש חדר אוכל עם טבח מעולה, לא צריך לבשל לבד וגם לא לשטוף כלים, ויש אב בית שמתקן את המזגן אם הוא מתקלקל, ואפילו מגרש לשחק בו כדי להתאוורר בשעות הפנאי, וחברים טובים שיהיו לו לחברה טובה כל החיים. זה ידבר אליו וישכנע אותו, ויגרום לו לרצות לבוא.

ביום בהיר אחד, יצא המלך מן הארמון רכוב על סוסו למסע ציד ביער. כאשר השמש נטתה לשקוע, הבחין המלך בעופר איילים יפהפה שנמלט אל סבך העצים. המלך החל לרדוף אחריו, אך במהלך המרדף נתקע בענף, נפל מהסוס ונחבל בגבו, והסוס המשיך לרוץ אל הסבך בלעדיו. הלילה ירד, השמיים התקדרו וגשם עז החל ניתך ארצה.

המלך שכב וציפה לגרוע מכול, אלא שאז הופיע איש עני ותימהוני שהתגורר בלב היער, הביא את המלך אל צריפו העלוב, חימם אותו והשקה אותו, ולמוחרת בבוקר השיב אותו אל ארמונו.

המלך היה אסיר תודה לעני, הזמינו אל הארמון ואמר לו: "אוצרותי פתוחים בפניך, אלפי זהב וכסף. חכמי ויועצי עומדים כאן כדי ללמד אותך חוכמה, טובי הרופאים יטפלו בכל מכאוביך. כל שתבקש - אעשה. עליך רק לבקש".

העני צמצם את עיניו למראה העושר המסנוור. הוא הביט בשרים המלומדים והמומחים שעמדו מולו מחויטים ומוקפדים, והרהר: מה עליו לבקש? ואז הבזיק במוחו רעיון.

"שאלתי ובקשתי", אמר העני בקול צרוד, "שהמלך יוציא צו מלכותי שאוסר לבנות בעיר בניינים, אלא רק בתים צמודי קרקע".

עשרות גבות הורמו בהיכל המלך לשמע הבקשה הלא שגרתית, והעני המשיך ופירש את דבריו.

"פעמים רבות קורה שאני עושה את דרכי אל העיר לקבץ נדבות. אני עובר בית בית, מושיט את ידי, וכך, אחרי שעות רבות חוזר לי אל היער כשבאמתחתי די כסף לשרוד את השבוע, לרכוש למוחרת קצת לחם ובצל. לאחרונה, עם הזקנה שהחלה נותנת בי את אותותיה, גבי כואב וקשה עליי הטיפוס במדרגות. לכן אם יהיו מעתה כל הבתים צמודי קרקע - הדבר יקל עליי מאוד..."

כך אנחנו נראים כאשר אנו מצפים לגאולה מתוך ציפייה לשפע גשמי וחומרי, במקום להתמקד בעיקר, בגילוי השכינה ובקרבת השם.

10. פירוש המשניות, סנהדרין, הקדמה לפרק חלק.

1. רמב"ם הל' מלכים רפ"א. פיה"מ סנהדרין היסוד ה"ב. ועוד.

מצליחים לגרום לו להרגיש בבית ולכן הוא גם לומד בהתמדה, בשמחה ונחת. אלא שבתחילת הגאולה, הדבר שיסב לנו הנאה יהיה השפע הגשמי, ולאט לאט נעזוב אותו לטובת המעלה האמיתית של התורה והמצוות, שהיא הדבקות בהשם. בשלב הזה, לאחר בוא הגאולה, ההטבות החומריות הן כמו קב"ש שאנחנו נסמכים עליהם עד שנלמד ללכת.

יום אחד חוזר טוביה הביתה מבית הכנסת, ומספר לאשתו כי הגיע דרשן מיוחד לעיירה ונשא דרשה מיוחדת.

"הדרשן דיבר", מספר טוביה לאשתו, "על כך שלא לעולם נישאר לגור כאן בלייפציג. עוד מעט יבוא המשיח וייקח את כולנו לארץ ישראל. שם נעלה לבית המקדש, נקריב קורבנות ונלמד תורה מפי הצדיקים הגדולים, משה רבינו והאבות הקדושים".

עיניו של טוביה נוצצות, והוא מסביר לאשתו: "את מבינה? נגמרו הפוגרומים, אין עוד מה לחשוש מהפורעים שבאים הנה מדי תקופה ופורעים ביהודים וגורמים לנו לנזקים ברכוש ולאבדות בנפש. שם בארץ ישראל הם לא יהיו!".

אך האישה איננה נדבקת בהתלהבות של בעלה. "ומה יהיה עם הרפת שלנו? ועם המקום הקבוע שלך בבית המדרש? ואיך בכלל נסתדר בארץ ישראל עם האידיש שלנו?".

ואז זורחות עיניה: "יש לי רעיון, טוביה, רעיון מעולה. רוץ לבית הכנסת, תפוס את הדרשן לפני שהוא עוזב את העיר, ובקש ממנו שיאמר למשיח, שבמקום לסחוב אותנו לארץ ישראל, פשוט ייקח לשם את הפוגרומצ'יקים..."

חז"ל מתארים שוב ושוב את הגאולה, כדי לגרום לנו לרצות אותה, וזאת משום שהציפייה לגאולה היא חובה ודרישה מכל יהודי.

זוהי חובה מיוחדת, שאינה דומה לאכילת מצה או להנחת תפילין. התורה מצפה מאיתנו שנרצה ונשתוקק לגאולה. הנה

זה מה שחז"ל עושים כאשר הם מתארים לנו את הגאולה. המטרה שלהם היא לעורר בנו ציפייה לביאת המשיח, כדי שנתפלל ונייחל לבוא. לכן הם מתארים לנו את ביאת המשיח בשפה שמדברת אלינו. הם מציגים לנו 'פרסי עידוד' כדי שנבין מה אנחנו נרוויח מזה. כמו שמפתים ילד לאכול את הלחם, ולכן מורחים עליו שוקולד.

יש חלק נוסף בתשובה הזו:

רז"ל מפליאים הזמן דלעתיד לבוא בנסים ונפלאות בגשמיות שיהיו אז,

כי גם לעתיד לבוא לא יגיע כל אחד ואחד תיכף להשגה נעלית בשכר רוחני, ופשיטא לא לדרגת העבודה דלשמה, עבודה מאהבה,

אלא גם אז יהיה סדר העלויות מחיל אל חיל, ולא ייוולד אדם בתכלית השלמות בידיעה והשגת השם ועבודה מאהבה.

ולכן יש צורך בנסים ונפלאות גשמיים, כדי להקדים ולזרוז על קיום התורה ומצוות.

הסיפור על השפע החומרי לא נועד רק כדי לעורר בנו מוטיבציה וציפייה לגאולה היום. זה יהיה נכון ונצרך גם אז, כשמשיח כבר יבוא.

נתאר לעצמנו את אותו נער שהשתכנע ונסע לשיבה. האם הוא מיד יטעם את טעמה המתוק של התורה? האם הוא יבין מיד כי ההתעלות במעלות הקדושה יקרה מכל? - ודאי שלא. ייקח לו זמן להתרגל ללמוד, ייקח לו זמן להבין את היופי ואת התענוג בלימוד, וכמובן ייקח לו זמן להתבגר ולהבין כי זו משמעות החיים האמיתית. לכן בתקופה הראשונה של לימודו בישיבה חייבים לתת לו חיזוקים ותמריצים, שימשכו אותו להישאר ולהתקדם בלימודים.

אם הגאולה 'תפתיע' אותנו, ולפתע אור השם ימלא את כל העולם ויציף אותנו, אנחנו לא נהיה מוכנים לכך. לא נרגיש מיד כמה טוב השם ומיד ניגש להקדיש את עצמנו לתורה ולעבודת השם. ייקח לנו זמן להסתגל לחיים רוחניים של דבקות בהשם, נצטרך לעבור שלב של עיכול ועיבוד עד שנקלוט שזה העולם שלנו ואלה הם חיינו.

משום כך, חז"ל מדגישים כי כשהגאולה תבוא - מיד ירגישו כולם כמו דגים במים. כולנו נרגיש הכי טוב שאפשר באופן מידי, ולכן פשוט נשמח בכך שאנו יהודים ונקיים מצוות בשמחה ונחת. כמו אותו נער שבתקופה הראשונה בישיבה

השפע הרוחני הזה קיים בכל הבריאה, כמו זרם חשמלי שמפעיל מכונה אדירה. את החשמל אנו לא רואים, אלא רק את התוצאות שלו. אבל יש לדעת שמאחורי כל דבר, מסתתר שפע רוחני שהביא אותו לכאן. אנו מתיישים לאכול אוכל? יש לנו כסף בארנק? - זה לא רק החלק החיצוני, הפיזי, שאנו רואים מול עינינו. בפנים יש אור רוחני, אנרגיה אלוקית, שגורמת לדברים הללו להיות ולחיות, ואנו עדים רק לסוף התהליך, לצד החיצוני ביותר של הדברים, שהוא המציאות כפי שנראית לעינינו.

נקרא את הדברים בלשון התנ"א¹²: **מַה שֶׁכָּל נִבְרָא וְנִפְעַל נִרְאָה לָנוּ לֵישׁ וּמַמְשׁוּת, זֶהוּ מַחְמַת שְׁאִין אֲנִי מְשִׁיגִים וְרֹאִים בְּעֵינֵי בָּשָׂר אֶת כַּח ה' וְרוּחַ פִּי שׁוֹבֵב וְנִבְרָא; אֲבָל אֵלֹה נִתְּנָה רְשׁוּת לְעֵין לִרְאוֹת וּלְהַשִּׁיג אֶת הַחַיּוֹת וְרוּחוֹנֵיהֶן שֶׁבְּכָל נִבְרָא הַשׁוֹפֵעַ בּוֹ. . . לֹא הָיָה גִשְׁמִיּוּת הַנִּבְרָא וְחִמְרוֹ וּמַמְשׁוֹ נִרְאָה כָּלֹל לְעֵינֵינוּ, כִּי הוּא בָּטֵל בְּמַצִּיאוֹת מַמֶּשׁ לְגַבִּי הַחַיּוֹת וְהָרוּחוֹנֵיהֶן שָׁבוּ. . . וְהָרוּחוֹנֵיהֶן הַשׁוֹפֵעַ עָלֵיו מְמוֹצָא פִּי ה' וְרוּחַ פִּי הוּא לְבָדוֹ הַמוֹצִיא תְּמִיד מֵאִפְסָא וְאִין לֵישׁ וּמַהוּהָ אוֹתוֹ.**

כעת נתקדם שלב. 'תחנת הכוח' של השפע האלוקי, מה שעומד מאחורי כל האנרגיה הרוחנית האלוקית שמייצרת ומקימת את העולם, זה קיום התורה והמצוות. כאשר אנו מניחים תפילין, אומרים פרק תהלים או עוזרים לזולת, מתמלא העולם שסביבנו בשפע רוחני. במעשים אלה, אנחנו מחברים את העולם לשקע, וכך נוצרים כל הדברים הטובים: הפרנסה, הבריאות, השמחה והנחת.

כאשר פיזיקאי עובר ליד תחנת כוח גרעינית, הוא יכול לראות בעיני רוחו את התוצר של אותה תחנת כוח: אלפי מכוניות דוהרות, רכבות שועטות, גורדי שחקים מוארים וממוזגים במלוא העוצמה. בדיוק כך - אם היה לנו את הכוח לראות, אם לא היה שורר בעולם העלם והסתר - היינו רואים כיצד כל פרק תהלים וכל מצווה ומעשה טוב מביאים לעולם שפע רוחני אדיר, ממנו ניתן להפיק בריאות, פרנסה, הצלחה בלימודים ועוד.

אז למה זה עובד בצורה נסתרת כזו? למה כשאנו מניחים תפילין הארנק שלנו לא מתמלא אוטומטית בשטרות? למה כאשר אנו לומדים תורה המקרר בבית שלנו לא מתמלא בירקות ובבשר? למה כאשר אנו שומרים על כשרות לא

הדברים החמורים שכותב הרמב"ם¹¹ אודות החיוב הזה: **וְכָל מִי שֶׁאִינוּ מַאֲמִין בּוֹ, אִזְּ מִי שֶׁאִינוּ מִחְפָּה לְבִיאָתוֹ, לֹא בִשְׂאָר נְבִיאִים בְּלִבָּד הוּא כּוֹפֵר, אֲלָא בְּתוֹרָה וּבְמִשְׁה רַבְּנָנוּ!**

התורה לא מסתפקת בכך שיהודי חי חיי תורה ומצוות שגרתיים, מתפלל שלוש תפילות ביום, מקפיד על כשרות ונותן צדקה. היא רוצה שיהודי גם יצפה ויחכה לגאולה. שהעובדה שהמשיח עדיין לא הגיע - תכאב לו.

ואיך מגיעים לשם? - ובכן, בדיוק לכן האריכו חז"ל בתיאורי הגאולה העתידה.

הלימוד אודות הגאולה, אודות המצב המושלם והראוי שאליו יגיע העולם, הוא זה שמעורר בנו את הרצון הממשי לגאולה, הוא זה שגורם לנו לבקש בתפילה באמת מכל הלב "את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח!"

המצוות והחיות

אך יש ביאור עמוק יותר, והוא קשור להסבר יסודי בחסידות על היחס בין העולם והקדוש ברוך הוא - שנסביר אותו כעת בקצרה.

כאשר אנו מסתכלים על העולם שסביבנו, אנו רואים מכוניות, בתים, עצים, מאכלים ותמרורים. אם נגלה סקרנות ונעמיק לחקור, נגיע למסקנה שהממד הפיזי הנגלה לעינינו הוא למעשה רק הצד החיצוני של המציאות. הרי כל דבר שסביבנו מורכב מחומרים שונים, המורכבים מחומרי יסוד, המורכבים מחלקיקים קטנים יותר, שהם עצמם מורכבים מחלקיקים אטומיים זעירים, ובתוכם ישנה אנרגיה שמחברת ביניהם ומפעילה אותם ומעניקה להם תכונות מסוימות - וכך הלאה.

תורת החסידות חודרת עמוק יותר, אל עצם מציאותו של כל מה שנמצא סביב. היא חושפת בפנינו, ברמה של ידיעה ועד לרמה של הפנמה, תלוי במידת ההתבוננות וההשקעה שלנו בעניין - כי כל חומר פיזי, כל נברא בעולם הזה וכל תופעה גשמית, הם למעשה אנרגיה רוחנית שעברה 'המרה' כדי להפוך לגשמית. כך לגבי השולחן והכיסא, התקרה והרצפה, כל מה שסביבנו וכל מה שמתרחש בעולם. בכל דבר יש חיות רוחנית, שגורמת לו להיות ולהתקיים בצורתו ובתכונותיו.

12. שער היחוד והאמונה, פרק ג.

11. הלכות מלכים ומלחמות, פרק יא.

השפע הרוחני, נותן השם ביד הצדיקים. לכן, פעמים רבות רק ברכת הצדיק יכולה לפעול את הישועה.

גאולה היא גילוי

ההקדמה הארוכה והיסודית הזו מאפשרת לנו להבין לעומק מה התפקיד של אותן הבטחות חומריות על מה שיקרה בימות המשיח - ותחילה נקרא את הדברים בלשונו של הרבי:

על פי הנ"ל, מבואר גם הקשר דהייעודים הגשמיים שבפסוקים ומאמרי רז"ל בנוגע לעתיד לבוא, וכמו מאמרים הנ"ל: "בו ביום שהוא נטוע בו ביום עושה פירות", "עתידיה ארץ ישראל שתוציא גלוסקאות וכלי מילת" וכיוצא בזה.

זה שבזמן דעתה באים עניני האדם באופן של טירחא ויגיעה, ועובר זמן רב עד שמוציאים פירות, הן בעשבים והן בפירות האילן - לפי שעניני גשמיות העולם אינם "כלים" כביכול להשפעת הקדוש ברוך הוא.

והיינו שגם אדם הלומד תורה ומקיים מצוות כדבעי, ונשפע לו כל טוב גם בצרכיו הגשמיים, אין זה בא תיכף ומיד, כי דבריו הגשמיים אינם מיוחדים עם שרשם ברוחניות, השפעת השם.

וזהו החידוש שיהיה לעתיד לבוא בימות המשיח, שלא יהיה הפסק בין הפעולה והצמיחה בגשמיות, לפי שלעתיד יהיו הדברים הגשמים בהתאחדות עם שרשם ומקורם.

נכון לעכשיו, הקדוש ברוך הוא לא נוכח בעולם באופן גלוי. ובדיק בגלל זה, המערכת שמספקת לנו את הטובות הגשמיות עובדת בעצלתיים. היא צריכה לעבור ממירים רבים עד שהדברים מתרחשים בפועל. אנו אכן מאמינים ויודעים כי התורה והמצוות הן תחנת הכוח שלנו, התפילה פועלת ישועות ואינה חוזרת ריקם. אבל ההצלחה אינה מובטחת - לא חלילה כי התפילה לא הייתה טובה או שהמצווה לא נעשתה נכון, אלא בגלל הפערים הרבים בין השפע הרוחני למימוש בעולם. כל תפילה עושה לפחות משהו, היא מקדמת משהו בעולמות העליונים. ואנו מתפללים מעומק הלב לראות את הישועה במו

נעלמות כל הבעיות הבריאותיות שלנו?

התשובה היא, כיוון שיש פער ענק בין השפע הרוחני בצורתו המקורית, לבין הצרכים הפיזיים שלנו. השפע הוא קדוש, עדין ונעלה, ומגיע מהשם יתברך, ואילו הצרכים שלנו הם חומריים ונחותים. כמו שאי אפשר לחבר מכשיר סלולרי ישירות לכבל המזרים חשמל במתח גבוה. אם נעשה כך, המכשיר לא ייטען אלא ישרף מיד.

בדיק כמו שלצורך העברת חשמל מתחנת הכוח או מגנרטור גדול אל הנורה הביתית או המיקסר במטבח, יש צורך ב'שנאים' ו'ממירים' - כך גם כדי 'לתרגם' ולהמיר את השפע האלוהי הרוחני לכדי צרכים פיזיים, יש צורך ב'ממירים' שונים שיודעים 'לתרגם' ולהתאים את עוצמת השפע עד שהוא מתגשם ונעשה דבר פיזי שניתן לממש ולראות.

ה'ממירים' הללו נקראים בשפת הקבלה "צמצומים". השפע האלוהי עובר עוד ועוד צמצומים, עד שהוא מביא חיים לעץ, בורא את הבית, ומביא לנו פרנסה ובריאות. בלשון התנ"כ¹³: **כֹּה הוּא דֶּרֶךְ יְרִידַת וְהַמְשַׁכַּת הַחַיִּית לַתַּחְתּוֹנִים, בְּצַמְצוּמִים רַבִּים וְעֲצוּמִים, מִיָּנִים מְמִינִים שׁוֹנִים, לְהַבְרָאוֹת מֵהֶם בְּרֹאִים רַבִּים, מִיָּנִים מְמִינִים שׁוֹנִים.**

כאשר אנו מקיימים מצוות אנו אכן ממשיכים לעולם שפע רוחני גדול, אלא שאז מתחיל תהליך ארוך ומסועף של צמצומים והמרות, עד שהדברים 'מתורגמים' לשפע גשמי.

הפער הזה בין השפע הרוחני לבין הצרכים הגשמיים שלנו בעולם, הוא הסיבה לכך שלפעמים נדרשות תפילות רבות עד שמגיעה הישועה בפועל.

שכן כל תפילה היא 'ממיר' נוסף, היא 'מורידה' ומתרגמת את השפע הרוחני למצב נמוך יותר וכן הלאה, עד שבסופו של דבר מגיע השפע לעולם הזה ומתבטא בישועה פיזית: החולה מתעורר מתרדמת, נמצא השידוך המיוחל והזוג נפקד בילדים.

זו גם כוחה של ברכת הצדיק. לפעמים אנו מתפללים ומחליטים החלטות טובות, אך הישועה מאחרת לבוא. הסיבה לכך היא שהמצוות הביאו אכן שפע אדיר לעולם, אך יש צורך 'לתרגם' אותו לידי ישועה גשמית. כוח זה, 'לשנמך' ולהמיר את

13. פרק נא.

עינינו במציאות חיינו.

כך העיכוב בזמן, וכך גם היגיעה הגדולה. המאמצים שעלינו לעשות כדי ליצור כלי לפרנסה, "בזיעת אפיך תאכל לחם", משתלבים היטב עם "ברכת השם היא תעשיר". ברור שמדובר באנגריה אלוקית רוחנית התלויה במאמצים רוחניים, אך דווקא לכן ה'המרה' והצמצומים הרבים דורשים מאיתנו זמן ויזע.

אך בגאולה, השם יגיע לשכון כאן בעולם. אור השם יאיר בעולם, וכל השפע האדיר של הקדושה שקורה על ידי התורה והמצוות יתבטא מיד בצורה גשמית ופיזית. לא יצטרכו עוד 'צמצומים' ו'ממירים'. אי לזאת, המערכת הגשמית אכן תפעל מיד, במלוא עוצמתה: שפע רב יצוץ מכל מקום, שכן העולם החומרי יהיה מחובר ישירות ל'תחנת הכוח' הגדולה מכולם, לקדוש ברוך הוא בעצמו.

כעת אנחנו יכולים להתבונן אחרת על אותם תיאורים מופלאים שקראנו במדרשים. הם לא מתארים לנו שפע גשמי, הם בעצם מספרים לנו על מצב שבו יש מרחק אפס בין הקדוש ברוך הוא לבין העולם. התיאורים הללו מבהירים לנו ש'אבא בבית'. לא שהוא נמצא קרוב יותר במקום עם קליטה שאפשר להתקשר אליו, לא שהוא נמצא ברחוב סמוך וכבר יכול לשלוח לנו מתנות בעזרת דואר שליחים, הוא גם לא מעבר לחלון ומנופף לנו לשלום - אלא הוא נמצא ממש כאן, איתנו בבית.

אם נשאל את אותו ילד שאביו האהוב חזר הביתה למה הוא מצפה, והוא יענה לנו "לראות את נעלי הבית של אבא בסלון", או "אני מתגעגע לאבא עומד על הסולם וקובע מסמר בקיר" - אדם זר עשוי להתפלא. לזה חिकיתם? אבל התשובה מובנת מאליה. ברור שכשאבא האהוב חזר הביתה, לא מעניין את הבן לא נעלי בית ולא מסמר. אבל דווקא הדברים הקטנים האלו, חסרי החשיבות, הטפלים - כשהם נמצאים על מקומם, כשהפרטים הקטנים זורמים, זה מבטא את זה שאבא פה לחלוטין. הוא לא אורח לשבוע, הוא פה כדי להישאר.

זה מה שהמדרשים הללו מתארים לנו. הם מראים לנו שהשם ממש יהיה כאן, נוכח במלואו במציאות. בימות המשיח, לא 'נפגוש' את השם רק כאשר ניגש להתפלל או כשנבין את רזי התורה. כשיבוא המשיח נוכל לפתוח את החלון, לראות את העצים שבצידי הרחוב, ולראות את הקדוש ברוך הוא.

התורה היא חיינו

התובנה הזו גורמת לנו לעשות שינוי חשיבתו כיצד להסתכל נכון על תפקידן של התורה והמצוות בחיינו. נקרא את הדברים בלשונו של הרבי:

כאשר נשפעים לו טובות גשמיות בגלל עבודתו הרוחנית בתורה ומצוות, "ונתתי גשמיכם בעתם ועץ השדה [ייתן פרי]", אזי נראה וניכר שתורה ומצוות אינם רק לימוד ועשייה הנוספים על מציאותו או על כל פנים רק פרט במציאותו, אלא התורה היא כל מהותו וחיותו, ולכן העסק בה מביא טובה ותועלת בכל ענייניו, גם בעניינים גשמיים דעולם הזה.

סיבת הדבר שהתורה היא חיותו ומהותו של האדם, הוא לפי שאורייתא וקודשא בריך הוא כולא חד. ולכן, כשם שהקדוש ברוך הוא הוא אמיתית המציאות, שמאמיתת המצאו נמצאו כל הנמצאים, שממנו באו כל המעלות וסוגי השלמות שבכל הבריאה כולה - על דרך זה הוא בנוגע לתורה, שהיא מביאה טוב ותועלת בכל הנמצאים כולם, כל סוגי תועלת, הן רוחניות והן גשמיות.

יתכן, שהתורה והמצוות הן כמו 'תוסף' בחיים הממשיים שלנו. יש את הקריירה והמשפחה, ובנוסף לזה יש לנו את התורה והמצוות. אנחנו אנשים שעובדים קשה כדי להתפרנס ולטפח את המשפחה, ובנוסף אנו גם מנהלים אורח חיים יהודי כשר. אך כאשר אנו יודעים שכל השפע מגיע מהשם והוא 'מוזרם' על ידי התורה והמצוות, שהליכה בדרכי התורה היא 'אספקת החשמל' לחיים שלנו, הרי שנשקיע בהן את עיקר המרץ והחיות שלנו.

העובדה שהשפע הגשמי הוא 'תרגום' של שפע רוחני, מלמדת אותנו כי התורה והמצוות אינן

ז. זהר הובא בתניא פ"ד. רפכ"ג. ובכ"מ. וראה זח"א כד, א. זח"ב ס, סע"א.
ת"ז ת"ו (כא, ב). תכ"ב (סד, א).
ח. רמב"ם ריש הל' יסוה"ת.
ט. ראה לקו"ש חט"ש ע' 312. ח"י"ו ע' 330. קונטרס ענינה של תורת החסידות ס"ג.

בפרטים הקטנים

בעשרה מאמרות תשכ"ח

נהגו ישראל ללמוד בשבתות שבין פסח לעצרת את פרקי אבות, כהכנה לקבלת התורה. מאמרי החסידות של רבותינו נשיאינו היו לעתים על הפרק השבועי בפרקי אבות - כמו המאמר 'בעשרה מאמרות' משנת תשכ"ח. אפשר למצוא במאמר הזה גם הדים להכנות למתן תורה, שכן הוא עוסק במשמעות הבחירה החופשית של היהודי דווקא בעולם הזה הגשמי, רעיון שהוא מרכזי בסוגיית מתן תורה בחסידות.

א. יכול להיבראות

במשנה נאמר שהקדוש ברוך הוא יכול לברוא את העולם בדיבור (מאמר) אחד, ובפועל הוא ברא את העולם בעשרה מאמרות - כדי שהשכר של הצדיקים והעונש לרשעים יהיו גדולים פי עשרה.

על כך נשאלת שאלה פשוטה: אם 'הערך' האמיתי של העולם הוא דיבור אחד של הקדוש ברוך הוא - מדוע זה מצדיק תגמול גדול פי עשרה?

למה בעשרה אם אפשר באחד?

בְּעֶשְׂרֵה מְאֻמֹּת נִבְרָא הָעוֹלָם. [ומה תלמוד לומר?] **וְהָיָא בְּמֵאמָר אֶחָד יָכוֹל לְהִבְרָאוֹת! אֲלֵא, לְהַפְרֵעַ מִן הָרִשְׁעִים שֶׁמֵּאַבְדִּין אֶת הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא בְּעֶשְׂרֵה מְאֻמֹּת, וְלִמְן שְׂכָר טוֹב לְצַדִּיקִים שֶׁמְקִימִין אֶת הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא בְּעֶשְׂרֵה מְאֻמֹּת.¹**

וידוע הדייק בזה בדרושי רבותינו נשיאנו:

מפני מה מגיע הענש לרשעים על שמאבדין את העולם שנברא בעשרה מאמרות, בה בשעה שהיה יכול להיבראות במאמר אחד?

וכמו שכתוב במדרש שמואל² "מַשֵּׁל מֵאֲדָם שֶׁקֶנָּה כָּלִי שׁוֹה זָהוּב אֶחָד בְּעֶשְׂרֵה זָהוּבִים, וְכֵן אַחֵר וְשִׁבְרָ אֶת הַכָּלִי. הָאֵם יִתְּכֵן לִוְמֵר שֶׁיִּתְּחַיֵּב לְשַׁלֵּם בְּעַד הַכָּלִי עֶשְׂרֵה זָהוּבִים מִפְּנֵי שֶׁזֶה הוֹצִיא עָלָיו עֶשְׂרֵה זָהוּבִים, אֵף עַל פִּי שֶׁשִּׁוּי שֶׁל הַכָּלִי אֵינוֹ אֶלָּא זָהוּב אֶחָד?".

ועל דרך זה בנמשל, בהענש לרשעים שמאבדין את העולם: למה יפרעו מהם לפי חשבון של עולם שנברא בעשרה מאמרות, בה בשעה ששוויו אינו אלא מאמר אחד שבו היה יכול להיבראות...?

ב. כלל ופרט

העולם לא רק יכול היה להיברא באופן תיאורטי מ"מאמר אחד" של הקדוש ברוך הוא, אלא

1. אבות פרק ה', משנה א.

2. פירוש פופולרי לפרקי אבות מאת רבי שמואל די אוזידא, מגורי האר"י.

שכר אכן קרא. העולם נברא במערכת כפולה: קודם כל העולם נברא בצורת 'כלל על ידי "מאמר אחד", ואחר כך הוא התחלק לפרטים השונים על ידי "עשרה מאמרות".

יש הבדל משמעותי בין שתי צורות הבריאה: בבחינת "כלל", מורגש בצורה גלויה ומוחשית המקור עצמו; ואילו בבחינת "פרט", מה שבולט אלו הפרטים עצמם ולא גרעין המציאות והמקור שמהווה אותו. לכן, בבריאה "במאמר אחד", ניכרת האלוקות בצורה גלויה – והביטוי לכך הוא שהשמיים והארץ עצמם, וכן גרמי השמיים והטבע, מעוררים יראת שמיים והתבטלות לקדוש ברוך הוא; ואילו בבריאה "בעשרה מאמרות", האלוקות אינה ניכרת בגלוי במציאות.

העולם נברא קודם ככלל (מאמר אחד), ואחר כך התחלק לפרטים (עשרה מאמרות)

ויזבן בְּהֶקְדָּם באור הַעֲנִין ד' בְּמֵאֵמֶר אֶחָד יָכוֹל לְהַפְרָאוֹת. שְׁאִין הַפְּנִיָּה שֶׁהוּא רַק דָּבָר שֶׁהִיא יָכוֹל לִהְיוֹת ולא הִיא בְּפֶעֱל, אֲלָא שֶׁעֲנִין זֶה יִשְׁנֶה גַם בְּפֶעֱל.

הַיֵּנוּ, שֶׁיִּשְׁנֶה מְצִיאוֹת הַבְּרִיָּאָה כְּפִי שֶׁנִּבְרָאָת בְּמֵאֵמֶר אֶחָד, שֶׁהוּא הַמֵּאֵמֶר ד' בְּרֵאשִׁית. כְּמֵאֵמֶר רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְבִרְכָּהּ: "בְּרֵאשִׁית - נְמִי [גַם הוּא] מֵאֵמֶר". שֶׁהוּא מֵאֵמֶר כָּלְלִי, שֶׁכּוֹלֵל כָּל הַמֵּאֵמֶרוֹת הַפְּרָטִיִּים שֶׁבָּהֶם נִבְרָאוּ כָּל הַנִּבְרָאִים.

וְכַמְרָמָז בְּהַמְשָׁךְ הַמֵּאֵמֶר דְּבֵרֵאשִׁית: "בְּרֵאשִׁית בָּרָא אֱלֹקִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ". שֶׁעַל זֶה דָּרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְבִרְכָּהּ: "אֶת הַשָּׁמַיִם - לְרַבּוֹת צְבָאֵיהֶם; וְאֶת הָאָרֶץ - לְרַבּוֹת צְבָאֵיהָ", שֶׁכָּל פְּרָטִי הַנִּבְרָאִים כְּלוּלִים בְּמֵאֵמֶר הַכָּלְלִי ד' בְּרֵאשִׁית.

וְהַיֵּנוּ, שֶׁתַּחֲלָה נִתְּהוּ כָּל הַנִּבְרָאִים בְּבַחֲיִנַת כָּלְלִי, עַל יְדֵי הַמֵּאֵמֶר דְּבֵרֵאשִׁית שֶׁכּוֹלֵל כָּל פְּרָטֵי הַמֵּאֵמֶרוֹת. וְאַחֲרֵי כֵן נַעֲשֶׂה בְּבַחֲיִנַת הַתַּחֲלִיקוֹת פְּרָטִיִּים, עַל יְדֵי פְּרָטֵי הַמֵּאֵמֶרוֹת.

נבראים בצורת 'כלל' – מורגש המקור האלוהי בצורה גלויה

הַחֲלִיקָה שֶׁבִּין הַבְּרִיָּאָה כְּפִי שֶׁהִיא בְּבַחֲיִנַת כָּלְלִי ("בְּמֵאֵמֶר אֶחָד") לְבְּרִיָּאָה כְּפִי שֶׁבָּאָה בְּהַתַּחֲלִיקוֹת פְּרָטִיִּים ("בְּעֶשְׂרֵה מֵאֵמֶרוֹת")...

שֶׁבְּכָלֵל נִפְרַח כָּלֵלוֹת הַעֲנִין, הָעֵקֶר וְהָעֶצֶם שֶׁל הַדָּבָר. מֵה שְׁאִין כֵּן בְּפֶרֶט לֹא נִפְרַח עֵקֶר וְעֶצֶם הַדָּבָר, וְעַד שֶׁשָּׁשָׁה לְהַבְחִין מֵהוּ הָעֵקֶר וּמֵהוּ הַטֶּפֶל, כִּינֵן שֶׁנִּגְרָשׁ רַק פְּרָט זֶה בְּלִבְד.

וּמֵזֶה מוֹבֵן בְּנוֹגַע לְבְּרִיָּאָה ב' מֵאֵמֶר אֶחָד שֶׁכּוֹלֵל כָּל הַמֵּאֵמֶרוֹת, שֶׁהִיא הַבְּרִיָּאָה שֶׁבְּבַחֲיִנַת כָּלְלִי, שֶׁנִּכָּר וְנִגְרָשׁ בְּנִבְרָאִים הָעֵקֶר וְהָעֶצֶם, הַיֵּנוּ, הָאֱלֻקוֹת שֶׁבָּהֶם, שֶׁנִּכָּר וְנִגְרָשׁ בָּהֶם אֱלֻקוֹת בְּגִלּוּי...

בשמיים ובארץ ניכרת אלוקות בגלוי, ולכן הם מעוררים יראת שמיים

וְהַעֲנִין בְּזֶה, שֶׁכָּלֵלוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ הֵם בְּאֶפֶן שֶׁנִּכָּר בָּהֶם אֱלֻקוֹת בְּגִלּוּי:

שֶׁהָרִי בְּשָׁמַיִם כְּתִיב³ "כִּי אֶרְאֶה שְׁמִיךָ מַעֲשֶׂה אֲצַבְּלֶתִיךָ יָרַח וְכּוֹכָבִים אֲשֶׁר כּוֹנֵנֶתָה", וְכְּתִיב⁴ "שְׂאוּ מְרוֹם עֵינֵיכֶם וְרֹאוּ מִי בָרָא אֱלֹהִים". וְכִידּוּעָה⁵ שֶׁשָּׁמַיִם הֵם מְלֻשׁוֹן שְׁמֵמָה, שֶׁמְטִילִים אִימָה וּמִבְּאִים לִידֵי קִבְּלַת עַל מַלְכוּת שָׁמַיִם, לְפִי שֶׁנִּכָּר בָּהֶם אֱלֻקוֹת בְּגִלּוּי.

וְגַם בְּנוֹגַע לָאָרֶץ, אִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְבִרְכָּהּ⁶ "לָמָּה נִקְרָא שְׁמָהּ אֶרֶץ? עַל שֶׁ שָׂרָצָתָה לַעֲשׂוֹת רְצוֹן קוֹנֶה".

3. ראש השנה לב, א: "עשרה מאמרות שבהן נברא העולם. מה הם? – "ויאמר" – "ויאמר" ד[מעשי] בראשית תשעה הם? – 'בראשית' גם מאמר הוא, דכתיב "בדבר ה' שמים נעשו".

4. בראשית א, א.

5. פרש"י בראשית א, יד.

6. תהלים ח, ד.

7. ישעיהו מ, כו.

8. ראה פירוש מתנות כהונה לבראשית רבה פרשה ד, ז.

9. בראשית רבה פרשה ה, ח.

ועל זה נאמר¹⁰ "את השמים לרבות צבאיהם, ואת הארץ לרבות צבאיה" - שפאָשר פֿרטי הנבראים נמצאים בבחינת כָּל, במאמר אחד, הרי הם כלולים ובטלים וטפלים לשמים וארץ, שגִפּר בָּהֶם אֱלֻקוֹת בגלוי.

והיננו, שגם פֿרטי הנבראים דְּצבא השמים, שמש ירח וכוכבים, מטילים אימה ומביאים לידי קבלת על מלכות שמים; וגם פֿרטי הנבראים דְּצבא הארץ, דומם צומח חי ומדבר, הם במעמד ומצב שרוצים לעשות רצון קונם...

ג. מחשבה ודיבור

בצורה מפורטת יותר:

הקדוש ברוך הוא ברא את העולם בשני שלבים, תחילה במחשבה ואחר כך בדיבור. המחשבה מאוחדת ומיוחדת עם האדם החושב, ולכן מה שנברא מהמחשבה בטל לאלוקות; ואילו הדיבור הוא נפרד מהאדם, ולכן מה שנברא מהדיבור מורגש כמציאות יש ונפרדת מאלוקות.

וזו המשמעות של הבריאה "במאמר אחד" ואחר כך "בעשרה מאמרות": ביום הראשון נבראו כל הנבראים ב"מאמר אחד" – מהמחשבה האלוקית, והתוצאה של זה היא עולם בצורת "כלל", שבטל לאלוקות; בימים הבאים העולם התחלק לפרטים שקשורים לדיבור האלוקי, והתוצאה של זה היא עולם בצורת "פרט", שנרגשת בו הישות והמציאות העצמית של הנבראים.

אצל הקדוש ברוך הוא – אפשרית בריאה לא רק מדיבור אלא גם ממחשבה

ויבן בהקדם החלוק שבין יכלת ומחשבה למעלה ליכלת ומחשבה למטה. דהנה, מבחינת היכלת ומחשבה שבאדם למטה לא יתהוה כלום. שפאָפּו כְּשִׁיחֵשֵׁב הָאָדָם כָּל הַיּוֹם, לֹא יתהוה כלום, כי אם על ידי מעשה דוקא, או על כל פנים דבור. כמו ב"דבר מלך שלטון"¹¹, שפאָשר הַמֶּלֶךְ מְצַוָּה לַעֲבֹדָיו שִׁיעֲשׂוּ הַדָּבָר, הרי הם עושים. והיננו, שעל פי דבורו של האדם יכול להתהוות איזה דבר, אבל לא על ידי מחשבתו.

מה שאין כן בנוגע למחשבה למעלה, הנה על זה נאמר¹² "כי לא מחשבותי מחשבותיכם", שפאָשר עֲלֶיהָ בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ יִתְבָּרַךְ שִׁיְהִיָּה מְצִיאוֹת הָעוֹלָם, נִבְרָא הָעוֹלָם. אִמָּנָם, בְּרִיָּאָה זוֹ הִיא בְּמִדְרַגַּת הַמַּחֲשָׁבָה וְהִיכָלֶת.

ברואים מהמחשבה – בטלים במקורם; ברואים מהדיבור – נפרדים ממקורם

דהנה, החלוק שבין מחשבה לדבור הוא, שהדבור נעשה נפרד מן האדם, מה שאין כן המחשבה שהיא מיחדת עמו.

ודגמתו בחלוק שבין ההתהוות על ידי הדבור להתהוות על ידי מחשבה: שעל ידי הדבור מתהווים נבראים שהם בבחינת יש ודבר נפרד, ועל ידי המחשבה מתהווים נבראים שהם בטלים במקורם.

וזהו כללות החלוק שבין "עלמין סתימין" דלא אתגליין¹³ [עולמות סתומים שלא מתגלים], שנתהוו מבחינת המחשבה... לעלמין דאתגליין [לעולמות הגלויים], שנתהוו מבחינת הדבור.

10. פירוש רש"י לבראשית א, יד.

11. קהלת ח, ד.

12. ישעיהו נה, ח.

13. לשון ה'פתח אליהו' (הקדמת התיקוני זוהר).

שהם בְּדִגְמַת יָם וַיִּבְשָׁה... שֶׁהִבְרֹאִים דְּעָלְמָא דְּאַתְכִּסְיָא [שֶׁל הָעוֹלָם הַמְּכֻסָּה], הֵם בְּדִגְמַת דְּגִים שְׂבִים - שֶׁכְּשֹׁפוֹרָשִׁים מִן הַיָּם מִיד מֵתִים, שְׁמִרְגִישִׁים שְׁחִיזָתָם הִיא מִי הַיָּם; וְהִבְרֹאִים דְּעָלְמָא דְּאַתְגִּלְיָא [שֶׁל הָעוֹלָם הַנִּגְלָה], הֵם בְּדִגְמַת הִבְרֹאִים שְׂבִיבָשָׁה, שֶׁהֵם נִפְרָדִים מִהִיבָשָׁה.

מאמר אחד – כלל, ביטול במקור; עשרה מאמרות – פרטים, מציאות יש

וְהוּא גַם הַחֲלֹק שֶׁבִּין הִבְרִיָּא בְּמֶאֱמַר אֶחָד לְבְרִיָּא בְּעֶשְׂרֵה מֵאֲמֹרוֹת:
שֶׁתַּחֲלָה יִשְׁנֶה הִבְרִיָּא בְּמֶאֱמַר אֶחָד, בְּבַחֲנִית הַמְּחֻשְׁבָּה וְהִיכְלָת.
שֶׁבְרִיָּאָה זֹה הִיא בְּאֶפֶן שֶׁכָּל הַנִּבְרָאִים בְּטָלִים בְּמִקּוֹרָם, שְׁזוּהִי הִבְרִיָּאָה שֶׁבְּבַחֲנִית כָּלָל, שֶׁנִּכְפַּר בָּהֶם הָעֶקֶר וְהָעֶצֶם וְהַפְּנִימִיּוֹת שֶׁמְצִיאוֹתָם הִיא אֱלֻקוֹת.
וְלֹאֲחֲרֵי זֶה יִשְׁנֶה הִבְרִיָּאָה בְּעֶשְׂרֵה מֵאֲמֹרוֹת, שֶׁנִּפְרְטוּ מִבְּחִינַת הַמְּחֻשְׁבָּה (מֵאֲמַר אֶחָד) לְבַחֲנִית הַדְּבֹר.
וְעַל יְדֵי זֶה נַעֲשִׂית הַהֲתַחֲלָקוֹת לִפְרָטִים, שֶׁבָּהֶם לֹא נִכְרַ הָעֶקֶר וְהָעֶצֶם וְהַפְּנִימִיּוֹת שֶׁמְצִיאוֹתָם הִיא אֱלֻקוֹת. שְׁזוּהוּ עֲנִין הָעֵלֶם וְהַסֵּתֶר הַבּוֹרָא מִהַנִּבְרָא, שֶׁהַנִּבְרָאִים יִהְיוּ מְרַגְּשִׁים אֶת עֶצְמָם לְמְצִיאוֹת יֵשׁ וְדָבָר נִפְרָד.

ביום הראשון נבראו בעולם, אחר כך נבראו בגלוי

וְהוּא שֶׁאֲמָרוּ חֻכְמֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְבִרְכָּה¹⁴, שֶׁכָּל תַּלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ נִבְרָאוּ בְּיוֹם רִאשׁוֹן, וְאַחֵר כָּךְ הוֹפִיעַ כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּזִמְנוֹ, בְּיוֹם שְׁנִגְזַר עָלָיו.
הֵינוּ, שֶׁהִבְרִיָּאָה בְּיוֹם רִאשׁוֹן (בְּמֶאֱמַר אֶחָד דְּבִרְאשִׁית, שֶׁכּוֹלֵל אֶת כָּל הַמֵּאֲמֹרוֹת) הִיא בְּאֶפֶן שֶׁהַנִּבְרָאִים הֵם עֲדִין בְּהָעֵלֶם, בְּבַחֲנִית הַמְּחֻשְׁבָּה, בְּבִטּוֹל בְּמִקּוֹרָם; וְרַק לְאַחֲרֵי זֶה, בְּמִשְׁךְ שְׁשִׁית יְמֵי בְּרָאשִׁית, הָיָה הַדְּבֹר דְּעֶשְׂרֵה מֵאֲמֹרוֹת, שֶׁעַל יְדֵי זֶה בָּאוּ מִהָעֵלֶם אֶל הַגִּלּוּי, לְהִיּוֹת יֵשׁ וְדָבָר נִפְרָד...

ד. שכר ועונש

מֵאֲחֵר שָׂרַק בְּרִיאַת הָעוֹלָם "בְּעֶשְׂרֵה מֵאֲמֹרוֹת" יִצְרָה אֶת הָעוֹלָם כְּמִצִּיאוֹת שְׁנִירָאִית נִפְרֶדֶת מִהַמְּקוֹר הָאֱלֹהִי, הַמְּסַקֶּנָה הִיא שָׂרַק צוֹרֵת הִבְרִיָּאָה הַזֹּאת הִיא שְׁמֵאֲפִשְׁרֵת אֶת קִיּוֹם הָרַע בְּעוֹלָם – וְעַל כֵּךְ מִבּוֹסֶסֶת אִפְשָׁרוֹת הַבְּחִירָה שֶׁל הָאָדָם בֵּין טוֹב לְרָע, שֶׁהִיא זֹאת שְׁמִצְדִּיקָה אֶת הַתְּגִמּוּל שֶׁל שָׂכָר וְעוֹנֶשׁ.

רק בבריאה "בעשרה מאמרות" נוצרת אפשרות של בחירה בין טוב לרע

וְהוּא "בְּעֶשְׂרֵה מֵאֲמֹרוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם. [וַיִּמָּה תִּלְמוּד לֹמַר?] וְהִלָּא בְּמֶאֱמַר אֶחָד יָכוֹל לְהִבְרָאוֹת! אֲלָא, לְהַפְרֵעַ מִן הָרְשָׁעִים שֶׁמֵּאֲבִדִּין אֶת הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא בְּעֶשְׂרֵה מֵאֲמֹרוֹת, וְלָתֵן שָׂכָר טוֹב לְצַדִּיקִים שֶׁמְקִימִין אֶת הָעוֹלָם שֶׁנִּבְרָא בְּעֶשְׂרֵה מֵאֲמֹרוֹת".
הֵינוּ, שֶׁבְּרִיאַת הָעוֹלָם בְּעֶשְׂרֵה מֵאֲמֹרוֹת וְלֹא בְּמֶאֱמַר אֶחָד הִיא כִּדִּי שִׁיּוּכָל לְהִיּוֹת עֲנִין הַבְּחִירָה, שֶׁרַק אִזְ שִׁיָּה כָּלְלוֹת הָעֲנִין דְּשָׂכָר וְעוֹנֶשׁ, "לְהַפְרֵעַ [מִן הָרְשָׁעִים] וְלָתֵן שָׂכָר טוֹב [לְצַדִּיקִים]".
כִּיֵּן שָׂרַק עַל יְדֵי הִבְרִיָּאָה בְּעֶשְׂרֵה מֵאֲמֹרוֹת נַעֲשֶׂה הָעוֹלָם מְצִיאוֹת יֵשׁ וְדָבָר נִפְרָד, עַד שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אִפְשָׁרוֹת לְבַחֵר בְּטוֹב אוֹ לְהַפְרֵעַ חֵס וְשָׁלוֹם.
כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב¹⁵ "רָאָה נִתְתִּי לִפְנֵיךְ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב וְאֶת הַמָּוֶת וְאֶת הָרָע", וְיֵשׁ צִדְקָה בְּצוּי

14. בְּרִאשִׁית רַבָּה פֶּרֶשָׁה יב, ד': "אִמְרוּ לוֹ רַבִּי נַחֲמִיָּה [לְרַבִּי יְהוּדָה] וְהָאֵל תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאָה מִלְּמַד שֶׁבּוּ בְּיוֹם נִבְרָא, בּוּ בְּיוֹם הוּצִיָּא תּוֹלְדוֹת. אִמְרוּ לוֹ וְהַכְּתִיב וְהִי עֶרֶב וְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד, יוֹם שֵׁנִי, יוֹם שְׁלִישִׁי, יוֹם רִבְעִי, יוֹם חֲמִישִׁי, יוֹם שֵׁשִׁי: אִמְרוּ לוֹ רַבִּי נַחֲמִיָּה: כְּמִלְקֻטֵּי תַנְאִים הֵן, כָּל אֶחָד וְאֶחָד הוֹפִיעַ בּוֹמַנִי. ר' בְּרִיכָה עַל הָדָא דִּרְ נַחֲמִיָּה אִמְרוּ: וְתוֹצֵא הָאָרֶץ, דְּבִרְ שְׁהִיָּה פְקוּדָה בִּידִידָה".
15. נִצְבִּים ל, טו.

ונתנית כח "ובחרת בחיים"¹⁶. ועד שיש צורך בענין של בקשה ותחנונים, כמו שכתוב בפרשת השבוע¹⁷ "אם בחקתי תלכו", "אין אם אלא לשון תחנונים"¹⁸, שהקדוש ברוך הוא מתחנן לפני בני ישראל שישמרו את התורה.

מה שאין כן מצד הבריאה במאמר אחד, שכל הנבראים כלולים ובטלים במקורם, לא היה מקום לענין הבחירה, שכן וענש...

ה. נתינת כוח

שאלה: אם המטרה היא לייצר מציאות של עולם שלא ניכרת בו האלוקות, מדוע מלכתחילה ברא הקדוש ברוך הוא את העולם "במאמר אחד" שיוצר עולם שבטל לאלוקות?

תשובה: עצם זה שהעולם נברא תחילה בצורת "מאמר אחד", שאז ניכר המקור האלוקי, הוא זה שנותן לנו את הכוח לעמוד באתגר בהצלחה ולהתגבר על כל המכשולים שמזמנת לנו המציאות שנבראה "בעשרה מאמרות", ובזכות זה אנו יכולים להגשים את תכלית העבודה שלנו, ולהחדיר את ההכרה לאלוקות והביטול גם בפרטים עצמם.

שאלה: מדוע העולם לא נברא מלכתחילה "בעשרה מאמרות"?

אמנם, על פי מה שנתבאר לעיל, שבשביל ענין הבחירה הצרכה להיות הבריאה בעשרה מאמרות ודקא, צריך להבין לאידך גיסא [= מצד שני]:

למה הצרכה להיות בריאת העולם באופן שתחלה תהיה הבריאה במאמר אחד, בבחינת המחשבה, ואחר כך הבריאה בעשרה מאמרות כפי שנפרטו מבחינת המחשבה - ולא באופן שמלכתחלה תהיה בריאת העולם בעשרה מאמרות?

תשובה: בריאת העולם מלכתחילה "במאמר אחד", היא זו שנותנת כוח להחדיר את הביטול לאלוקות גם בפרטים

[כ] עם היות שענין הבחירה אינו יכול להיות בעולם שנברא במאמר אחד, שכל הנבראים הם בתכלית הבטול, וכדי שיהיו יש ודבר נפרד, שאז ודקא שיה ענין הבחירה, בהכרח להיות בריאת העולם בעשרה מאמרות ודקא -

מכל מקום, הרי הפונה דבריא העולם שהוא יש ודבר נפרד היא לפעל בו ענין הבטול. וכדי לפעל ענין הבטול בעולם שהוא יש ודבר נפרד, יש צורך בהקדמת ענין הבטול בעולם על ידי בריאתו במאמר אחד, שכל הנבראים הם בתכלית הבטול.

שזוהי הנתינת כח לפעל בעולם ענין הבטול גם לאחר שנעשה יש ודבר נפרד, שעל ידי זה יוכל לעבד עבודתו בעולם, להתגבר על ההעלמות וההסתרים, לעמד בנסיונות וכו'.

והינו, שפעלת הבריאה ב"מאמר אחד", כפי שהיא בבחינת כלל שבו נכר בגלוי העקר והעצם, היא שגם בפרטים, שמצד עצמם לא נכר בהם העקר והעצם, יהיה נכר שהעקר והעצם הוא האלקות.

16. שם, יט.

17. בחוקותיי כו, ג.

18. עבודה זרה ה, א.

לשמור שבת עכשיו, עוד לפני מכירת הבית

(אגרות קודש, כרך ו, אגרת א'תשכז)

לא פעם אנחנו נוטים 'לעשות עסקאות' עם הקדוש ברוך הוא, כביכול. אנחנו מבטיחים לשמור או להדר במצווה מסוימת שקשה לנו, להקפיד על נתינת צדקה באופן קבוע, לשמור על תפילה במניין שלוש פעמים ביום, וכן הלאה – אבל בתנאי. בתנאי שהעסקה הקרובה תצליח, בתנאי שנקבל את הבשורה על הקידום שרצינו לשמוע, בתנאי שהשידוך של הילדים יעלה יפה, ועוד אלף ואחד תנאים – כל אחד בהתאם לנסיבות חיו.

פסוקי הפתיחה של הפרשה מלמדים אותנו את ההיפך הגמור: "אם בחוקותי תלכו – ונתתי גשמיכם בעיתם". יהודי מתחיל מלעשות את רצון השם, במלואו ובהידור. אחר כך, הקדוש ברוך הוא כבר יעזור. להתחיל עם "כן, אבל, ובתנאי ש..." – זה ממש היפוך של סדר הדברים.

הנקודה הזו הייתה הדרכה קבועה אצל הרבי. הגשמיות והרוחניות אצל יהודי תלויות זו בזו ללא הפרדה, ולכן תמיד צריך להתחיל בקיום המצוות ובביצוע רצון השם – ואחר כך כל השאר כבר יגיע. וגם אם לא, זה לא משנה.

דוגמה לכך היא המכתב שלפנינו, ליהודי שביקש את ברכתו של הרבי שימצא קונה שיקנה במחיר טוב את הבית שלו, כדי שבכספי המכירה הוא יוכל לנצל הזדמנות עסקית ולהיכנס לשותפות עם גיסו – ואז הוא מצידו יתחיל לשמור שבת. תשובתו המאלפת של הרבי – במכתב.

במכתבך אליי כתבת שיש לך עתה יכולת לעשות שותפות עם גיסו [גיסך]. והוספת שאז, אחרי שתנצל את ההזדמנות העסקית ותיכנס לשותפות, יעשה גם הוא [אתה – בדרך כלל, פנה הרבי לנמענים בגוף שלישי] שומר שבת [תקבל על עצמך לשמור שבת, כתודה לקדוש ברוך הוא על ההצלחה הכלכלית]. ובשביל זה אתה מבקש ברכה שימצא [שתמצא] קונה טוב על הבית שברצונו למכור, בכדי שיוכל להשתמש בכספי המכירה כדי להיכנס לשותפות.

נבהלתי לקרות דבר כזה במכתב של יהודי, שהוא מתנה שמירת שבת בהצלחה כלכלית.

ואם לדעתי ולעצתי ישמע [תשמע], הנה תיכף ומיד יעשה לשומר שבת, מבלי לחכות על גמר השותפות. וזה גופא [עצם זה] אשר לא יעמיד תנאים להשם יתברך, שבתחילה ימכור את ביתו ואחר כך ישמור את השבת-קודש, הרי זה גופא [עצמו] ימשיך לו [יביא אליו מלמעלה] תוספת ברכה והצלחה, שיוכל למצוא את פרנסתו בהרחבה.

ובנוסף לברכה שתקבל מההחלטה להתחיל לשמור שבת כבר באופן מיידי, ההחלטה הזו נכונה מנימוקים נוספים גם בלי קשר למצב הכלכלי. יתבונן אליבא דנפשיה [תחשוב בכנות עם עצמך], איזה פעולה עושה [איזו השפעה שלילית יש ל]עניין זה של העדר שמירת השבת על ילדיהם שיחיו. ואף אם לעת עתה אין הם מדברים על דבר זה, אבל בוודאות יש לכך השפעה שתלווה אותם לאורך זמן, כי בטח נשאר זה [ההתנהגות הזו בבית ההורים, שלא שומרים שבת] בזיכרונם.

כשאהיה על הציון [מקום קברו] של כ"ק מו"ח אדמו"ר צוקללה"ה נב"מ זי"ע [חמי' הרבי, הרבי הרי"צ], אזכירו [אזכיר אותך בתפילה] למילוי בקשתו, שיוכל להסתדר בהקדם היותר אפשרי בעניין פרנסה, בצורה כזו שלא יעמידו [תעמיד אותך] כלל בניסיון [במבחן] דשמירת השבת אלא שמצבך הכלכלי יאפשר לך לשמור שבת בלי לשקול ובלי להמתין לשיפור במצב.

וכן אתפלל עליך למילוי [שתקיים את] בקשתי, שיעשה ליהודי שומר שבת ותורה ומצווה תיכף ומיד. וכתוצאה מזה, תזכה גם לשפע כלכלי – שהרי ידוע אשר אצל איש הישראלי [יהודי], הנה הגשמיות והרוחניות הם קשורים ומאוחדים זו בזו. וכמו שכתוב: אם בחוקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו ועשיתם אותם, ונתתי גשמיכם בעיתם.

פרשת בחוקותיי

אם בחקתי תלכו, ואת מצותי תשמרו ועשיתם אתם. ונתתי גשמיכם בעתם, ונתנה
הארץ ויבולה ועץ השדה יתן פריו (ויקרא, פירק ס, פסוקים ג-ד)
שתהיו עמלים בתורה (רש"י)

יגיעה בחסידות

העמל והיגיעה בתורה ישנם באופן מיוחד בלימוד פנימיות התורה. לימוד החסידות דורש למידה עיונית מאד, כי הסוגיות מופשטות והנושאים רוחניים ועמוקים. גם המשלים וההסברים בחסידות לקוחים מעולמות נפשיים מרוממים.

זה נותן משמעות חדשה לפסוק, שאם נהיה עמלים בתורה הקדוש ברוך הוא ייתן את הגשמים "בעיתם". כדי שהשפעת השפע הגשמי מלמעלה תהיה בזמן הנכון, זאת אומרת, שלא תפריע ללימוד התורה ולעבודת השם - צריך ללמוד ולהתייגע בלימוד החסידות.

(הרבי - תורת מנחם, כרך ג, עמוד 116)

גשם של תורה

התורה נמשלה לגשם, כמו שאומר הנביא ישעיהו: "כאשר ירד הגשם והשילג מן השמיים ושמה לא ישוב כי אם הרווה את הארץ והולידה והצמיחה, ונתן זרע לזורע ולחם לאוכל, כן יהיה דברי אשר יצא מפי".

מהו הקשר בין התורה לגשמים?

כשם שגשמים יורדים מן השמיים בטיפות, כך גם התורה ניתנה מהשמיים בהלכות-הלכות. וכאשר יהודי לומד תורה כראוי, מתוך עמל תורה ובכוונה לשמור ולעשות, מובטח לו שעל ידי לימודו הוא יזכה לקבל את הגשמים של התורה משמיים, זאת אומרת, שיזכה לטעום מהתורה כפי שהיא נלמדת על ידי הקדוש ברוך הוא.

(הרבי מהר"ש - ספר המאמרים תרכ"ו, עמוד קא)

פרשת במדבר

מה בין תורה לפרשת במדבר?

הקשר בין המדבר לנתינת התורה מלמד אותנו כמה דברים יסודיים על היחס שלנו כלפי התורה הקדושה.

ראשית, צריך לגשת לקבלת התורה ללא חשבונות של הפקת רווח ותועלת אישית, אלא אך ורק לשם התורה עצמה. וזה קשור למדבר שהוא שומם ופרוץ לכל, כמו שאמרו חז"ל במדרש, שהאדם צריך ללמוד באופן שהוא "משים עצמו כמדבר ומפליג עצמו מן הכול".

שנית, לומדים אנו מכך שאפילו אדם שנמצא ב'מדבר' החיים, שסובל ממחסור ומקשיים שונים, חייב בתלמוד תורה. בלשון הרמב"ם בהלכות תלמוד תורה: "אפילו עני המתפרנס מן הצדקה ומחזור על הפתחים".

ועוד אנו לומדים מכך, שהתורה ניתנה דווקא במדבר ולא במקום מיושב, כי תפקידה הוא להפוך את העולם הזה הגשמי - שהוא מדבר שממה רוחני - למקום יישוב רוחני, ל"דירה" עבור ה' יתברך, על ידי שאנו לומדים תורה ועושים את רצון ה' על פיה.

(לקוטי שיחות, כרך ח, עמוד 236. התוועדות, תשמ"ה, כרך ד, עמוד 2135)

ווארט חסידות

רעיונות קצרים מתורת
החסידות על פרשת
השבוע - רעיון אחד
לכל יום

פתגם חסידי
מביא לצלילות
הדעת ו"מנקה"
את הלב.

הנהגה טובה
חסידית מאירה
את הבית.

ניגון חסידי
מחזק את התקוה
והבטחון, מביא
שמחה ומעמיד
את הבית ואת
בני הבית בקרן
אורה.

(היום יום, כ"ב תמוז)
בשם הרבי הרש"ב נ"ע)

לא מסוגלים להתנתק לרגע

וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד, באחד לחדש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר (במדבר, פרק א, פסוק

(א)

מתוך חבתן לפניו, מונה אותם כל שעה (רש"י)

במילים אלה נמצא ביטוי לעומק הקשר הבלתי ניתן לניתוק בין כל יהודי לבין הקדוש ברוך הוא. הספירה של בני ישראל, כשכל אחד שווה אחד, ממחישה את זה שכולם שווים, על אף כל ההבדלים החיצוניים ביניהם. הנקודה הפנימית שבה כולם זהים היא עצם הנפש, ששווה לחלוטין אצל כל יהודי ויהודי.

ועל כך אומרים "מונה אותם כל שעה": מצד עצם הנפש, יהודי "כל שעה" מחובר לקדוש ברוך הוא, ואיננו מסוגל להתנתק ולהיפרד מהקדוש ברוך הוא, חלילה, אפילו לשעה קלה. רואים זאת בכך שכל יהודי מוכן למסור את נפשו על קידוש השם, חרף זאת שהוא יכול להיות כופר בה', חס ושלום.

(לקוטי שיחות, כרך ח, עמוד 4)

הכל מתחיל במשפחה

שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם לבית אבתם, במספר שמות כל זכר לגלותם (פרק א, פסוק ב)

כדי לדעת את מספר הנפשות שבכל שבט, היו מונים את בני השבט לפי משפחות. היו סופרים את הנפשות בכל משפחה, ואז מסכמים את מספר הנפשות שבכל משפחה וכך מגיעים לסכום הכללי. כאן אנו רואים עד כמה חשובה המשפחה בחיי עם ישראל, עד כדי כך שמצבו של העם תלוי בהתנהגות של כל משפחה ומשפחה.

(לקוטי שיחות, כרך ח, עמוד 210)

קדושת השבת בימי החול

איש על דגלו באות לבית אבתם יחזו בני ישראל, מנגד סיני לאהל מועד יחזו (פרק ב, פסוק ב)

מנגד – מרחוק מיל, כמו שנאמר ביהושע "אך רחוק יהיה ביניכם ובניו כאלפים אמה", שיוכלו לבא בשבת (רש"י)

כדי שיוכלו לבוא בשבת ממחנה ישראל אל מחנה השכינה ואהל מועד, נקבע המרחק ביניהם על פחות מתחום שבת. ועד כדי כך, שזה המרחק הקבוע בין המחנות - גם בשאר הזמן חוץ משבת.

הקרבה בין "מחנה ישראל" למשכן מסמלת את הקרבה בין יהודי לבין הקדוש ברוך הוא. וכאן אומרת לנו התורה, שאת הרגש המיוחד של דבקות וקירוב לקדוש ברוך הוא שיהודי מרגיש בשבת, צריך לקחת איתו גם בששת ימי המעשה ולהביא את קדושת השבת גם אל ימי החול.

(לקוטי שיחות, כרך יג, עמוד 8)

כיסויי הנשמה

ובא אהרן ובניו בנסע המזבח וחזרו את פרכת המסך וכסו בה את ארון העדות. ונתנו עליו כסוי עור תחש ופרשו בגד כליל

תכלת מלמעלה, ושמו בדי (פרק ד, פסוקים ה-ו)

את ארון הקודש כיסו בעת המסעות בשלושה כיסויים: פרוכת המסך, בגד כליל תכלת וכיסוי עור תחש.

פרוכת המסך רומזת לגוף, כי כשם שה'פרוכת' הייתה בעצמה פרט מתוך קודש הקדשים, כך הגוף הגשמי - שאומנם מכסה על קדושת הנשמה, אך גופו של יהודי גם הוא קדוש; 'בגד כליל תכלת' רומז לנפש הבהמית וליצר הרע - כשם שכיסוי התכלת של הארון היה מותאם בדיוק לצורת הארון, כך גם היצר הרע שבלב הוא מיוחד ושונה אצל כל אחד ופועל בהתאם לאופי של כל אדם; ו'כיסוי עור תחש' רומז לאומות העולם שמפריעים לעבודת ה', כי הכיסוי הזה לא הותאם למידות הארון, וכך גם הגויים בעולם פועלים לא בהתאמה ישירה אלינו בני ישראל.

ההתגברות על שלושת הכיסויים שמפריעים לנפש האלוקית מאפשרת לנשמה להתעלות וללכת מחיל אל חיל.

(לקוטי שיחות, כרך ח, עמוד 17)

שבת קודש פרשת בחוקותי

כד אייר – שבת מברכים
חודש סיוון

תהלים

בבוקר לפני התפילה אומרים את כל התהלים בציבור¹. נוהגים לומר את התהלים לבושים בחליפה וכובע וחגורים באבנט².

אחרי אמירת כל התהלים, מי שאין לו הורים יאמר קדיש יתום. ואם יש חיוב (יארציט או מישוה בשנת אבל), יאמר קדיש יתום אחרי אמירת כל ספר בתהלים (לאחר אמירת ה"יהי רצון")³.

אחרי אמירת התהלים לומדים בציבור במשך כשעה מאמר חסידות שיהיה מובן לכולם, ואחר כך מתפללים⁴.

קריאת התורה

לעליית שלישי, בה קוראים את פסוקי התוכחה, עולה הקורא בתורה, ועליו לעלות מעצמו בלי שהגבאי יקרא לו "עמוד"⁵.

אם הקורא בתורה הוא כהן או לוי ולכן איננו יכול לעלות לעליית שלישי, או שאינו רוצה לעלות - יש להציע באופן לא רשמי לאחד המתפללים האחרים להתנדב לעלות לתורה. מי שכבוד התורה חשוב לו ודאי יתנדב, וזכות התורה תגן בעדו ויזכה לכל הברכות.

את פסוקי התוכחה - מפסוק יד ועד פסוק מג - קוראים בקול נמוך, אך לא חלש מדי כך שהקהל לא יוכל לשמוע היטב את הקריאה. את פסוק מב ("וזכרתי את בריתי") קוראים כרגיל⁶.

אחרי העלייה עורכים "מי שבירך" לעולה כרגיל, בהתאם למנהג בכל בית כנסת.

בקריאת הפסוק האחרון של הפרשה, המסיים את ספר ויקרא, כולם עומדים. רצוי שבעל הקורא יעצור לכמה שניות לפני שיתחיל לקרוא את הפסוק, כך שהמתפללים שיושבים יספיקו לקום וכולם ישמעו היטב את הקריאה.

בסיום הקריאה כל הציבור אומר: "חזק חזק ונתחזק!". אחר כך בעל הקורא אומר את המשפט, ויחד איתו אומר גם העולה לתורה⁷.

ברכת החודש

לפני ברכת החודש מכריזים את זמן מולד הירח, כי נכון שיידעו את זמן המולד לפני שמברכים את החודש⁸.

מולד הירח בליל שישי, בשעה 00:25 ותשעה חלקים.

החזן בברכת החודש (זה לא מוכרח להיות החזן של שחרית או של מוסף) אומר את הברכה בעמידה, וגם הציבור עומד.

החזן לוקח את ספר התורה ומחזיק אותו בידו באמירת ברכת החודש⁹.

בברכת החודש אומרים: "ראש חודש סיוון ביום השישי הבא עלינו לטובה".

אחרי שמסיימים את ברכת החודש, החזן מוסר את ספר התורה לאדם אחר שיחזיק אותו בישיבה, והציבור רשאי לשבת.

בשבת מברכים זו, כן אומרים "אב הרחמים"¹⁰.

ש"ק עמ' 74. בין פסח לשבועות פ"ד ס"ד-נה, ונטעי גבריאל הל' פסח ח"ג רסמ"ז וש"נ.

7. ספר-המנהגים שם. לוח כולל-חב"ד. אג"ק ח"ד עמ' יד. וראה הנסמן

ב'אוצר מנהגי חב"ד' ניסן-סיוון עמ' רפה, וב'התקשרות' גיליון עו, בסופו.

8. סידור אדמו"ר. ליקוטי מהרי"ח (בראש ח"ג, בהשמטות לח"ב פח, ב),

ושערי-רחמים על השערי-אפרים שערי י"ס"ק מז.

9. קצות השלחן סי' פג בבדה"ש ס"ק י, משערי אפרים שם סל"ו. ראה

משנה-ברורה סי' קמו בשער-הציון ס"ק יח.

10. 'קיצור הלכות משו"ע אדה"ז, מילואים לסי' רפד. וראה בין פסח

1. אג"ק אדמו"ר מהור"צ ח"ג עמ' תל.

2. כך נהג הרבי וכל הציבור עימו.

3. אג"ק של הרבי כרך י' עמ' דש. ס' המנהגים עמ' 30 ועמ' 55.

4. אג"ק ח"ד עמ' תנג, קובץ מכתבים שבסו"ס תהלים 'אהל יוסף יצחק'

עמ' 192, לוח 'היום-יום' כו כסלו וספר המנהגים עמ' 30.

5. אג"ק חט"ו עמ' תנג. ספר המנהגים עמ' 31. לוח כולל חב"ד.

6. פ"ר ח"י תנח ס"ו. קיצור שו"ע סי' עח ס"ד, ספר 'לקט הליכות ומנהגי

אחרי "אשרי" החזן שוב לוקח את ספר התורה וקורא "יהללו".

אחרי התפילה עורכים התוועדות בבית הכנסת¹¹, ובהתוועדות יוסיפו באמירת דברי תורה ובקבלת החלטות טובות בלימוד התורה וקיום המצוות, מתוך שמחה לכבוד סיום ספר בתורה¹².

יש לוודא שאחרי ההתוועדות אוכלים סעודת שבת בבית וממשיכים את ההתוועדות עם בני הבית¹³. כדאי שגם הנשים והבנות יערכו התוועדות¹⁴.

פרקי אבות

לאחר תפילת מנחה קוראים את פרק חמישי בפרקי אבות.

במשנה יח מצוטט חלק מפסוק: "צדקת השם עשה" - יש לשים לב לא לומר את שם השם¹⁵.

יום חמישי

כט אייר – ערב ראש חודש סיוון

בערב ראש חודש יש להוסיף בלימוד תורה, בתפילה ובנתינת צדקה¹⁶, וכן מחלקים לצדקה את מה שהצטבר בקופות הצדקה במהלך החודש¹⁷.

בתפילת מנחה לא אומרים תחנון¹⁸.

ליל ראש חודש

בתפילת ערבית, וכן בכל התפילות בראש

חודש, מי שבשנת אבל לא עומד חזן¹⁹. לא מכריזים "יעלה ויבוא" לפני שמונה עשרה בערבית ולא בשחרית מחר, אלא מזכירים לציבור בדפיקה על השולחן וכדומה²⁰. מי ששכח לומר "יעלה ויבוא" בתפילת ערבית, אינו חוזר ומתפלל.

מנהגי ראש חודש

מי ששכח לומר "יעלה ויבוא" בברכת המזון - מהערב ועד השקיעה מחר²¹ - אם נזכר אחרי שאמר את שם השם בברכת "בונה ברחמיו ירושלים", אומר אחרי סיום ברכת "בונה ברחמיו": "ברוך". שנתן ראשי חודשים לעמו ישראל לזיכרון²². ואם נזכר אחרי שכבר התחיל לומר "ברוך" של הברכה הבאה, ממשיך את ברכת המזון ולא חוזר²³.

הנשים נוהגות לא לעשות מלאכות מסוימות בראש חודש, כמו תפירה²⁴ וגיהוץ של בגדים שלא צריך לאותו יום²⁵ - בכל מקום לפי מנהגו²⁶.

לשבועות פ"ג ס"ו, ונטעי גבריאל שם ס"ט ס"ד, וש"נ.

11. היום-יום, ל' בניסן.

12. ספר השיחות תש"נ ח"א עמ' 233.

13. אג"ק כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו כרך י עמ' ג.

14. ספר המנהגים עמ' 30. לקוטי-שיחות, כרך טז, עמ' 523.

15. בשם הרבי - ראה 'התקשרות' גיליון רעח עמ' 17 וגיליון תטז עמ' 14 הע' 5.

16. התוועדויות תשמ"ו ח"ג ס"ע 593.

17. ספר-המנהגים עמ' 77.

18. סידור אדה"ו, לפני 'למנצח' . יענף.

19. ספר-המנהגים עמ' 36, 8.

20. שם, וס' 'דיני ומנהגי ראש-חודש - חב"ד' פ"ו הערה 4.

21. קצות-השולחן סי' מז ס"ד ע"פ סידור אדמוה"ו.

22. שו"ע אדמוה"ו סי' קפח ס"ו. סידור אדמוה"ו.

23. 'תורת מנחם - התוועדויות' תשד"מ ח"ב עמ' 948.

24. שערי-תשובה ס"ק ג. כף-החיים ס"ק לל ב.

25. שו"ע ורמ"א סי' תיז ס"א.

עת לדעת

אירועים בדברי ימי חסידות חב"ד על-פי לוח השנה

מבוסס על הספר 'עת לדעת',
מאת השליח הרב אברהם שמואל בוקיעט ע"ה
מוקדש לעילוי נשמתו

כד אייר

תקצ"ז

נפטר הרב החסיד ר' אהרן אלכסנדר משקלוב - בעלה של הרבנית חיה שרה, בתו הצעירה של אדמו"ר האמצעי; ואביה של הרבנית רבקה, אשתו של אדמו"ר מהר"ש.

הוא היה חכם מאוד, למדן וחקרן גדול, והצטיין בלימוד תורה בשקידה. בן עשרים ושמונה היה בפטירתו. לאחר פטירתו, נישאה אלמנתו לרב הקדוש רבי אהרן מקרמנצ'וג, בנה של הרבנית פריידה, בתו של אדמו"ר הזקן.

תשכ"ז

בעקבות מלחמת ששת הימים, הרבי הכריז על מבצע תפילין ויצא בקריאה להשתדל לזכות את עם ישראל, ובפרט את חיילי צה"ל, במצוות הנחת תפילין. הרבי קישר זאת למה שנאמר בגמרא שהנחת התפילין גורמת לכך שהאויבים של עם ישראל יפחדו ויירתעו.

כו אייר

תרי"ז

נפטר הרב הצדיק החסיד רבי יצחק אייזיק הלוי עפשטיין מהומיל, בגיל שמונים ושבע.

רבי אייזיק היה מהחסידים המפורסמים ביותר בחסידות חב"ד מאז היווסדה. בגיל צעיר התקשר רבי אייזיק בכל נימי נפשו לאדמו"ר הזקן, והיה מצעירי תלמידיו. כשנכנס בפעם הראשונה ליחידות אצל אדמו"ר הזקן, הוא נפל והתעלף כשהגיש לרבי את "פדיון הנפש". לאחר הסתלקות אדמו"ר הזקן, התקשר לאדמו"ר האמצעי ואחר כך לאדמו"ר הצמח צדק.

הוא היה גאון עצום בנגלה ובחסידות, וחבר ספרים רבים בחסידות: "שני המאורות", "חנה איראל" ועוד. במשך חמישים ושמונה שנים כיהן כרבה של העיר הומיל.

בשעות האחרונות לפני הסתלקותו, עמדו סביב למיטתו הרבה מאנ"ש. לפתע נכנס אחד מתושבי העיר, שלא ידע על מצבו הבריאותי של הרב, וביקש לשאול שאלה על כשרותו של עוף. רבי אייזיק הבחין בכך, שמע את השאלה ואמר: "הרי זה רמב"ם בקדושה". כוונתו הייתה לכך שההלכה במקרה הזה נמצאת בספר 'קדושה' ברמב"ם, ובמילים של קדושה אלה הסב את פניו אל הקיר ויצאה נשמתו "בקדושה".

על קברו בעיר הומיל הקימו "אוהל" ורבים היו באים להתפלל שם.

כז אייר

תר"ס

נפטר הרב הקדוש רבי שלמה זלמן מקאפוסט, בנו וממלא מקומו של הרב הקדוש רבי יהודה לייב, בנו של אדמו"ר הצמח צדק.

רבי שלמה זלמן נולד בליובאוויטש, וסבו אדמו"ר הצמח צדק קירב אותו אליו מאוד. הוא היה לומד איתו יחד עם בנו, אדמו"ר מהר"ש.

הוא חיבר את הספר "מגן אבות", שבו נכתבו דרושי חסידות שלו על התורה.

כט אייר

תש"י

הרבי עורך התוועדות מיוחדת לרגל סיום תשלום המשכנתא על רכישת בנין 770. מי שתם לפירעון האחרון של ההלוואה היה הנגיד הרב יוסף רובינסון.

תש"מ

הרבי הכריז על מבצע הבאת ילדים לקריאת עשרת הדיברות בחג השבועות. הרבי גם הורה לערוך כינוסי ילדים לפני חג השבועות, במיוחד ליד הכותל המערבי, מערת המכפלה וקבר רחל.

לבטל וגם לתקן

עשרה דורות מאדם ועד נח, להחזיק כמה ארץ אפים לפניו, שכל הדורות היו מכעיסין ובאין, עד שהביא עליהם את מי המבול. עשרה דורות מנח ועד אברהם, להחזיק כמה ארץ אפים לפניו, שכל הדורות היו מכעיסין ובאין, עד שבא אברהם אבינו וקבל שכר כלם (משנה ב)

נשאלת השאלה: מה ההבדל בין שתי התקופות? מדוע את עשרת הדורות מאדם הראשון ועד נח ש"היו מכעיסים ובאים", הקדוש ברוך הוא החליט להעניש ו"הביא עליהם את מי המבול" - בעוד את עשרת הדורות הבאים, שגם הם "היו מכעיסים ובאים", הקדוש ברוך הוא לא העניש אלא נתן את השכר שלהם לאברהם אבינו?

ההסבר הוא:

הרע של עשרת הדורות מאדם הראשון ועד נח היה רע גמור, הם היו רשעים שמאבדים את העולם כי לא היה בהם שום טוב. הפתרון לרע כזה הוא רק השמדה, ולכן הביא הקדוש ברוך הוא עליהם את המבול ונמחו כליל.

לעומת זאת, הרע של עשרת הדורות מנח ועד אברהם אבינו היה רע שיש בו טוב חבוי ואפשר לתקן אותו ולהפוך אותו לטוב. לכן במקרה הזה הקדוש ברוך הוא לא מחה אותם לגמרי, אלא אברהם אבינו עבד כדי לתקן ולהשלים את מעשיהם ועל כך קיבל את שכר כולם.

גם בעבודתו של כל אדם יש מעין אותן שתי תקופות:

כשאדם שקוע בעניינים בלתי רצויים במשך תקופה משמעותית ובכל זאת טוב לו, הוא יכול להשלות את עצמו ולומר "שלוש יהיה לי כי בשרירות ליבי אלך". על כך אומרת לנו המשנה, שהסיבה לכך היא רק משום שהקדוש ברוך הוא מאריך את אפיו, אך ככלות הזמן הקצוב זה ייפסק. ולכן, העבודה צריכה להיות "להביא עליהם את מי המבול", כלומר: למחות ולבטל כליל את העניינים הבלתי רצויים.

אבל עבודה זו אינה מספיקה עדיין. משום שבמשך אותם ימים לא טובים, האדם גם החסיר את הדברים הטובים שהיה עליו לעשות באותו זמן. ולכן צריך גם לעשות עבודה של תיקון והשלמה של כל מה שנגרע באותם ימים ועל כך הוא יקבל "שכר כולם".

(שיחת שבת פרשת חוקת תשל"ז)

מלמד אמיתי

ארבע מדות בתלמידים: מהר לשמוע ומהר לאבד, ויצא שכרו בהפסדו. קשה לשמוע וקשה לאבד, ויצא הפסדו בשכרו. מהר לשמוע וקשה לאבד, זה חלק טוב. קשה לשמוע ומהר לאבד, זה חלק רע (משנה יב)

המשנה מלמדת אותנו כאן עד היכן מגיעה אחריותו של המלמד כלפי תלמידיו והחובה שלו להשתדל לעזור להם גם בפיתוח הכישרונות ותיקון האישיות שלהם.

מהר לשמוע ומהר לאבד - כאשר התלמיד קולט ומבין בקלות את הדבר הנלמד, המלמד לא רשאי להסתפק בכך. עליו להתעניין במצבו של התלמיד גם אחרי הלימוד, ולוודא שהוא ישנן ויחזור על חומר הלימודים כדי שלא ישכח.

קשה לשמוע וקשה לאבד - המלמד עלול לחשוב שחבל על הזמן המושקע בתלמיד כזה שקשה לו לתפוס ולהבין, וכי עדיף לו להקדיש את כל זמנו ומרצו לתלמידים אחרים. על כך אומרת המשנה, שעל המלמד לבדוק את כוח הזיכרון של התלמיד ולדאוג שהוא יקלוט משהו - כי אז זה לא ילך לאיבוד.

מהר לשמוע וקשה לאבד - כאשר יש למלמד תלמיד מצטיין, אין לו להתגאות בכך, שכן כישרונותיו הברוכים של התלמיד הם "חלק טוב", הוא חונן בהם משמיים ולא בעקבות פעולותיו של המלמד.

קשה לשמוע ומהר לאבד - גם כאשר יש לו תלמיד גרוע ביותר, אסור להתיימש ממנו ולהניחו לנפשו, שכן התלמיד אינו אשם בכך שקיבל "חלק רע" מן השמיים, וחובתו של המלמד לעזור לו לפתח ולשפר את כושר ההבנה והתפיסה שלו.

(התוועדות, תשד"מ, כרך ג, עמוד 1806)

שניים מקרא ואחד תרגום

מוקדש לע"נ הרה"ת ר' מנחם מענדל הכהן ב"ר הרה"ת יהושע זעליק הכהן ע"ה
ומרת גאלדא בת הרה"ת מרדכי ירחמיאל חיים לימא ע"ה

אַתְּכֶם וְהַרְבֵּיתִי אַתְּכֶם וְהִקִּימְתִּי אֶת־בְּרִיתִי
אִתְּכֶם: וְאַתְּפְנִי בְּמִימְרֵי לֹא־טָבָא לְכוּן וְאַפְשֵׁי
יִתְכוּן וְאַסְגִּי יִתְכוּן וְאַקֵּם יֵת קִימִי עֲמֻכוֹן:

שלישי יואכלתם ישן נישן וישן מפני חדש
תוציאו: ואכלתם ישן נישן וישן מפני חדש
תוציאו: ותיכלון עתיקא דעתיק ועתיק מן קדם
חדתא תפנון: י ונתתי משפני בתוכם ולא
תגעל נפשי אתכם: ונתתי משפני בתוכם ולא
תגעל נפשי אתכם: ואתן משפני ביניכון ולא
יחזק מימרי יתכון: י ונתתהלכתי בתוכם
והייתי לכם לאלהים ואתם תהיו־לי לעם:
והנתהלכתי בתוכם והייתי לכם לאלהים ואתם
תהיו־לי לעם: ואשרי שכינתי ביניכון ואֶהְיוּ לְכוּן
לְאֵלֶּה וְאַתּוֹן תְּהוֹן קֳדָמִי לְעָם: י אֲנִי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
מִהֵיטָב לָהֶם עֲבָדִים וְאַשְׁפַּר מִטַּת עַלְכֶם וְאוֹלָךְ
אֶתְכֶם קוֹמְמוֹת: אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר
הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִהֵיטָב לָהֶם עֲבָדִים
וְאַשְׁפַּר מִטַּת עַלְכֶם וְאוֹלָךְ אֶתְכֶם קוֹמְמוֹת: אֲנִי
יְיָ אֱלֹהֵיכֶם דִּי אֶפְקִית יִתְכוּן מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם
מִלְּמַהְוִי לְהוֹן עֲבָדִין וּמִבְּרִית נִיר עֲמֻמָּא מִנְכוֹן
וּדְבָרִית יִתְכוּן לְחִירוּתָא: פ י וְאַם־לֹא תִשְׁמְעוּ
לִי וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כְּלֵי־הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה: וְאַם־לֹא
תִשְׁמְעוּ לִי וְלֹא תַעֲשׂוּ אֶת כְּלֵי־הַמִּצְוֹת הָאֵלֶּה: וְאַם
לֹא תִקְבְּלוּן לְמִימְרֵי וְלֹא תַעֲבֹדוּן יֵת כָּל פְּקוּדֵי־אֵי
הָאֲלִין: ט וְאַם־בְּחֻקְתִּי תִמְאָסוּ וְאַם אֶת־
מִשְׁפָּטִי תִגְעַל נִפְשְׁכֶם לְבַלְתִּי עֲשׂוֹת אֶת־כָּל־
מִצְוֹתִי לְהַפְרֹכֶם אֶת־בְּרִיתִי: וְאַם־בְּחֻקְתִּי
תִמְאָסוּ וְאַם אֶת־מִשְׁפָּטִי תִגְעַל נִפְשְׁכֶם לְבַלְתִּי
עֲשׂוֹת אֶת־כָּל־מִצְוֹתִי לְהַפְרֹכֶם אֶת־בְּרִיתִי: וְאַם
בְּקִימִי תִקְוֹצוּן וְאַם יֵת דִּינִי תִרְחֹק נִפְשְׁכוֹן בְּדִיל
דְּלֹא לְמַעַבְד יֵת כָּל פְּקוּדֵי לְאַשְׁנִיּוּתְכוֹן יֵת קִימִי:
ט אֶרְאֵי אֲנִי אֲעֲשֶׂה־זֹאת לָכֶם וְהִפְקַדְתִּי עֲלֵיכֶם

גַּם־בְּחֻקְתִּי תִלְכוּ וְאַת־מִצְוֹתִי תִשְׁמְרוּ
וְעֲשִׂיתֶם אִתְּכֶם: אִם־בְּחֻקְתִּי תִלְכוּ וְאַת־מִצְוֹתִי
תִשְׁמְרוּ וְעֲשִׂיתֶם אִתְּכֶם: אִם בְּקִימִי תִהְיוּן וְיֵת
פְּקוּדֵי תִטְרוּן וְתַעֲבֹדוּן יְהוֹן: ד וְנָתַתִּי גִשְׁמִיכֶם
בְּעֵתְכֶם וְנָתַתִּי הָאֲרִץ יְבוּלָה וְעֵץ הַשָּׁדֶה יִתֵּן
פְּרִיּוֹ: וְנָתַתִּי גִשְׁמִיכֶם בְּעֵתְכֶם וְנָתַתִּי הָאֲרִץ יְבוּלָה
וְעֵץ הַשָּׁדֶה יִתֵּן פְּרִיּוֹ: וְאַתָּן מִטְרִיכוֹן בְּעַדְנָהוֹן
וְתַתָּן אֲרָעָא עַל־תַּתָּה וְאַלֹן חֻקְלָא יִתֵּן אֲבָה:
ה וְהַשִּׁיג לָכֶם דִּישׁ אֶת־בְּצִיר וּבְצִיר יִשְׁיג
אֶת־זֶרַע וְאַכְלֵתֶם לְחֻמְכֶם לְשֹׁבַע וְיִשְׁבַּתֶּם
לְבִטַּח בְּאַרְצְכֶם: וְהַשִּׁיג לָכֶם דִּישׁ אֶת־בְּצִיר
וּבְצִיר יִשְׁיג אֶת־זֶרַע וְאַכְלֵתֶם לְחֻמְכֶם לְשֹׁבַע
וְיִשְׁבַּתֶּם לְבִטַּח בְּאַרְצְכֶם: וְיַעֲרַע לְכוּן דִּישָׁא יֵת
קֻטְפָּא וְקֻטְפָּא יַעֲרַע לְאַפְקִי כּר זֶרַעָא וְתִיכְלוּן
לְחֻמְכוֹן לְמִשְׁבַּע וְתִיתְבוּן לְרַחֲצֹן בְּאַרְעֻכוֹן:

שני ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד
והשבתי חיה רעה מן־הָאָרֶץ וחרב לא־תעבר
בארצכם: ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין
מחריד והשבתי חיה רעה מן־הָאָרֶץ וחרב לא־
תעבר בארצכם: ואתן שלמא בארעא ותשרון
ולית דמגיד ואבטל חיתא בשתא מן ארעא
וידקטלין בחרבא לא יעדון בארעכוֹן: ויורדפתם
את־איביכם ונגפלו לפניכם לחרב: וירדפתם
את־איביכם ונגפלו לפניכם לחרב: ותרדפון ית
בעלי דבכיכון ויפלון גדמיכון לחרבא: ה וירדפו
מכם חמשה מאה ומאה מכם רבבה וירדפו
ונגפלו איביכם לפניכם לחרב: וירדפו מכם
חמשה מאה ומאה מכם רבבה וירדפו ונגפלו
איביכם לפניכם לחרב: וירדפון מנכון חמשה
מאה ומאה מנכון לרבותא יערקון ויפלון בעלי
דבכיכון גדמיכון לחרבא: ט ופניתי אליכם
והפריתי אתכם והרבייתי אתכם והקימתי
את־בְּרִיתִי אִתְּכֶם: ופניתי אליכם והפריתי

בְּהִלָּה אֶת־הַשְּׁחָפָה וְאֶת־הַקְּדָחַת מְכֻלֹּת עֵינִים
וּמַדִּיבַת נֶפֶשׁ וּזְרַעְתֶּם לְרִיק זֶרַעְכֶם וְאָכְלֵהוּ
אִי־בִיכֶם: אִף־אֲנִי אַעֲשֶׂה־זֹאת לָכֶם וְהַפְקַדְתִּי
עֲלֵיכֶם בְּהִלָּה אֶת־הַשְּׁחָפָה וְאֶת־הַקְּדָחַת מְכֻלֹּת
עֵינִים וּמַדִּיבַת נֶפֶשׁ וּזְרַעְתֶּם לְרִיק זֶרַעְכֶם וְאָכְלֵהוּ
אִי־בִיכֶם: אִף אָנָּה אֶעֱבֹד דָּא לְכוּן וְאַסְעֵר עֲלֵיכוֹן
בְּהִלָּתָא יֵת שְׁחָפְתָא וְיֵת קְדָחְתָא מִחֻשְׁכוֹן עֵינִין
וּמִפְחָן נֶפֶשׁ וְתִזְרַעוּן לְרַקְנוּן זֶרַעְכוֹן וְיִיכְלְגָה
בְּעָלֵי דְבִיכוֹן: י וְנִתְתִי פְנֵי בְכֶם וְנִגְפֹתֶם לִפְנֵי
אִי־בִיכֶם וְרָדוּ בְכֶם שְׁנְאֵיכֶם וְנִסְתֶּם וְאִין־רָדָה
אַתְכֶם: וְנִתְתִי פְנֵי בְכֶם וְנִגְפֹתֶם לִפְנֵי אִי־בִיכֶם וְרָדוּ
בְכֶם שְׁנְאֵיכֶם וְנִסְתֶּם וְאִין־רָדָה אַתְכֶם: וְאַתָּן
רוֹיְגִי בְכוֹן וְתַתְּפִירוּן קֳדָם בְּעָלֵי דְבִיכוֹן וְיִרְדּוּן
בְכוֹן סְנְאֵיכוֹן וְתַעֲזִירְקוּן וְלִית דְּרָדִיף יִתְכוֹן:
י וְאִם־עַד־אַלְהָ לֹא תִשְׁמָעוּ לִי וְיִסְפְּתִי לְיִסְרָה
אַתְכֶם שְׁבַע עַל־חַטָּאוֹתֵיכֶם: וְאִם־עַד־אַלְהָ לֹא
תִשְׁמָעוּ לִי וְיִסְפְּתִי לְיִסְרָה אַתְכֶם שְׁבַע עַל־
חַטָּאוֹתֵיכֶם: וְאִם עַד אֲלִין לֹא תִקְבְּלוּן לְמִימְרֵי
וְאוֹסֵף לְמַרְדֵי יִתְכוֹן שְׁבַע עַל חוֹבִיכוֹן:
י וְשִׁבְרֹתִי אֶת־גִּזְאוֹן עֲזֹכֶם וְנִתְתִי אֶת־שְׁמִיכֶם
כְּבָרוֹל וְאֶת־אַרְצְכֶם כְּנַחֲשָׁה: וְשִׁבְרֹתִי אֶת־גִּזְאוֹן
עֲזֹכֶם וְנִתְתִי אֶת־שְׁמִיכֶם כְּבָרוֹל וְאֶת־אַרְצְכֶם
כְּנַחֲשָׁה: וְאַתְּבֵר יֵת יָקָר תִּקְפְּכוֹן וְאַתָּן יֵת שְׁמִיָּא
דִּי עֲלִיכוֹן תִּקְפִּין כְּפִרְזָלָא מִלְּאַחְתָּא מִטְּרָא
וְאַרְעָא דִּתְחוֹתִיכוֹן חֲסִינָא כְּנַחֲשָׁא מִלְּמַעֲבַד
פִּירִין: כ וְתֵם לְרִיק כְּחֶכֶם וְלֹא־תִתֶּן אַרְצְכֶם
אֶת־יְבוּלָהָ וְעֵץ הָאָרֶץ לֹא יִתֵּן פִּרְיוֹ: וְתֵם לְרִיק
כְּחֶכֶם וְלֹא־תִתֶּן אַרְצְכֶם אֶת־יְבוּלָהָ וְעֵץ הָאָרֶץ
לֹא יִתֵּן פִּרְיוֹ: וְיִסּוּפּוּן לְרִיקְנוּ חִילִיכוֹן וְלֹא תִתֵּן
אַרְעְכוֹן יֵת עֲלִלְתָּהּ וְאִילָן אַרְעָא לֹא יִתֵּן אֲבָה:
כ וְאִם־תִּתְּלָכוּ עִמִּי קָרִי וְלֹא תֵאָבּוּ לְשִׁמְעֵי לִי
וְיִסְפְּתִי עֲלֵיכֶם מִכָּה שְׁבַע כְּחַטָּאוֹתֵיכֶם:
וְאִם־תִּתְּלָכוּ עִמִּי קָרִי וְלֹא תֵאָבּוּ לְשִׁמְעֵי לִי
וְיִסְפְּתִי עֲלֵיכֶם מִכָּה שְׁבַע כְּחַטָּאוֹתֵיכֶם: וְאִם

תִּתְּכוֹן קְדָמִי בְּקִשְׁיִי וְלֹא תִיבּוֹן לְקַבְּלָא לְמִימְרֵי
וְאוֹסֵף לְאַתְּאָה עֲלִיכוֹן מִחָא שְׁבַע כְּחוֹבִיכוֹן:
כ וְהִשְׁלַחְתִּי בְכֶם אֶת־חֵית הַשָּׂדֶה וְשִׁבְלָהָ
אַתְכֶם וְהַכְרִיתָהּ אֶת־בְּהֵמַתְכֶם וְהַמְעִיטָהּ
אַתְכֶם וְנִשְׁמּוּ דְרִיכֵיכֶם: וְהִשְׁלַחְתִּי בְכֶם אֶת־חֵית
הַשָּׂדֶה וְשִׁבְלָהָ אַתְכֶם וְהַכְרִיתָהּ אֶת־בְּהֵמַתְכֶם
וְהַמְעִיטָהּ אַתְכֶם וְנִשְׁמּוּ דְרִיכֵיכֶם: וְאַגְרִי בְכוֹן יֵת
חֹת כְּרָא וְתַתְּפֵל יִתְכוֹן וְתִשְׁיָצִי יֵת בְּעֶרְכוֹן
וְתִזְעֵר יִתְכוֹן וְיִצְדָּן אוֹרְחֵתְכוֹן: כ וְאִם־בְּאַלְהָ
לֹא תִוְּסְרוּ לִי וְהִלַּכְתֶּם עִמִּי קָרִי: וְאִם־בְּאַלְהָ
לֹא תִוְּסְרוּ לִי וְהִלַּכְתֶּם עִמִּי קָרִי: וְאִם בְּאַלִּין לֹא
תִתְּרִדּוּן לְמִימְרֵי וְתִתְּכוֹן קְדָמִי בְּקִשְׁיִי:
כ וְהִלַּכְתִּי אִף־אֲנִי עִמָּכֶם בְּקָרִי וְהִפִּיתִי אַתְכֶם
גַּם־אֲנִי שְׁבַע עַל־חַטָּאוֹתֵיכֶם: וְהִלַּכְתִּי אִף־אֲנִי
עִמָּכֶם בְּקָרִי וְהִפִּיתִי אַתְכֶם גַּם־אֲנִי שְׁבַע עַל־
חַטָּאוֹתֵיכֶם: וְאַחַד אִף אָנָּה עִמָּכוֹן בְּקִשְׁיִי וְאַלְקִי
יִתְכוֹן אִף אָנָּה שְׁבַע עַל חוֹבִיכוֹן: כ וְהִבְאִיתִי
עֲלֵיכֶם חֶרֶב נִקְמַת נֶקֶם־בְּרִית וְנִאֲסַפְתֶּם אֶל־
עֲרִיכֶם וְשִׁלַּחְתִּי דָּבָר בְּתוֹכְכֶם וְנִתְתֶּם בְּיַד־
אוֹיֵב: וְהִבְאִיתִי עֲלֵיכֶם חֶרֶב נִקְמַת נֶקֶם־בְּרִית
וְנִאֲסַפְתֶּם אֶל־עֲרִיכֶם וְשִׁלַּחְתִּי דָּבָר בְּתוֹכְכֶם
וְנִתְתֶּם בְּיַד־אוֹיֵב: וְאִתִּי עֲלִיכוֹן דְּקֻטְלִין כְּחֻרְבָּא
וְיִתְּפָרְעוּן מִנְכוֹן פְּרַעְנוּתָא עַל דַּעֲבָרְתוֹן עַל
פְּתָגְמֵי אוֹרִיתָא וְתַתְּפִנְשׁוּן לְקַרְוִיכוֹן וְאַגְרִי
מוֹתָנָא בְּיַגִּיכוֹן וְתַתְּמַסְרוּן בִּידָא דְּסַנְאָה:
כ בְּשִׁבְרֵי לָכֶם מִטְּהִלָּחִם וְאִפּוֹ עֶשֶׂר נְשִׁים
לְחַמְכֶם כְּתַנּוּר אֶחָד וְהִשְׁכִּיבוּ לְחַמְכֶם בְּמוֹשְׁקָל
וְאָכְלֵתֶם וְלֹא תִשְׁבְּעוּ: בְּשִׁבְרֵי לָכֶם מִטְּהִלָּחִם
וְאִפּוֹ עֶשֶׂר נְשִׁים לְחַמְכֶם כְּתַנּוּר אֶחָד וְהִשְׁכִּיבוּ
לְחַמְכֶם בְּמוֹשְׁקָל וְאָכְלֵתֶם וְלֹא תִשְׁבְּעוּ: כְּדַאֲתִבֵּר
לְכוֹן סַעֲיד מִיכְלָא וְיִפְּזֵן עֶסֶר נְשִׁין לְחַמְכוֹן
כְּתַנּוּרָא חַד וְיִתִּיבּוֹן לְחַמְכוֹן בְּמַתְקָלָא וְיִתְכְּלוּן
וְלֹא תִשְׁבְּעוּן: כ וְאִם־בְּזֹאת לֹא תִשְׁמָעוּ לִי
וְהִלַּכְתֶּם עִמִּי בְּקָרִי: וְאִם־בְּזֹאת לֹא תִשְׁמָעוּ לִי

הָאָרֶץ אֶת־שַׁבְּתֹתֶיהָ כָּל יְמֵי הַשָּׁמָה וְאַתֶּם בְּאֶרֶץ
אֲבוֹיֵכֶם אֹז תִּשְׁבֹּת הָאָרֶץ וְהִרְצַת אֶת־שַׁבְּתֹתֶיהָ:
בְּכֵן תִּרְעִי אֶרֶעָ יֵת שְׁמֻטָּהָ כֹּל יוֹמִין דִּי צְדִיאַת
וְאַתּוֹן בְּאַרְעַ בְּעָלִי דְבִכּוֹן בְּכֵן תִּשְׁמַט אֶרֶעָ
וְתִרְעִי יֵת שְׁמֻטָּהָ: לֹא כְּלִימֵי הַשָּׁמָה תִּשְׁבֹּת
אֵת אֲשֶׁר לֹא־שַׁבְּתָהּ בְּשַׁבְּתוֹתֶיכֶם בְּשַׁבְּתֶכֶם
עָלֶיהָ: כְּלִימֵי הַשָּׁמָה תִּשְׁבֹּת אֵת אֲשֶׁר לֹא־
שַׁבְּתָהּ בְּשַׁבְּתוֹתֶיכֶם בְּשַׁבְּתֶכֶם עָלֶיהָ: כֹּל יוֹמִין דִּי
צְדִיאַת תִּשְׁמַט יֵת דִּי לֹא שְׁמַטַּת בְּשִׁמְטִיכּוֹן כֹּד
הָיִיתוֹן תִּבְיִן עָלֶיהָ: לֹא וְהִנְשְׂאָרִים בְּכֶם וְהִבְאֵתִי
מִרְדִּי בְּלַבְכֶם בְּאַרְצַת אֲבוֹיֵהֶם וּרְדָף אֹתָם קוֹל
עָלֶיהָ נִדָּף וְנָסוּ מִנִּגְסַת־חֶרֶב וּנְפְלוּ וְאִין רִדְף:
וְהִנְשְׂאָרִים בְּכֶם וְהִבְאֵתִי מִרְדִּי בְּלַבְכֶם בְּאַרְצַת
אֲבוֹיֵהֶם וּרְדָף אֹתָם קוֹל עָלֶיהָ נִדָּף וְנָסוּ מִנִּגְסַת־
חֶרֶב וּנְפְלוּ וְאִין רִדְף: וּדְיִשְׁתַּאֲרוֹן בְּכּוֹן וְאַעַל
תִּבְרָא בְּלִבְהוֹן בְּאַרְעָתָא דְסַנְאִיהוֹן וְיִרְדּוּף יִתְהוֹן
קַל טַרְפָּא דְשִׁקִּיף וְיַעֲרָקוֹן כְּמַעֲרֹק מִן קֳדָם
דְּקַטְלִין בְּחִרְבָּא וְיִפְלוֹן וְלִית דְּרִדְףִי: לֹא וְכִשְׁלֹ
אִישׁ־בְּאַחֵיו כְּמִפְנֵי־חֶרֶב וּרְדָף אִין וְלֹא־תִהְיֶה
לְכֶם תְּקוּמָה לִפְנֵי אֲבוֹיֵכֶם: וְכִשְׁלֹ אִישׁ־בְּאַחֵיו
כְּמִפְנֵי־חֶרֶב וּרְדָף אִין וְלֹא־תִהְיֶה לְכֶם תְּקוּמָה
לִפְנֵי אֲבוֹיֵכֶם: וְיִתְקַלּוֹן גְּבֵר בְּאַחֵיהִי כְּמִקְדָּם
דְּקַטְלִין בְּחִרְבָּא וּרְדִיף לִית וְלֹא תִהִי לְכוֹן
תְּקוּמָה קֳדָם בְּעָלִי דְבִכּוֹן: לֹא וְאַבְדֹתֶם בְּגוֹיִם
וְאַכְלָה אֹתְכֶם אֶרֶץ אֲבוֹיֵכֶם: וְאַבְדֹתֶם בְּגוֹיִם
וְאַכְלָה אֹתְכֶם אֶרֶץ אֲבוֹיֵכֶם: וְתִבְדּוֹן בִּינֵי עַמְמָא
וְתִגְמֹר יִתְכוֹן אֶרֶעַ בְּעָלִי דְבִכּוֹן: לֹא וְהִנְשְׂאָרִים
בְּכֶם יִמְקוּ בְּעוֹנִם בְּאַרְצַת אֲבוֹיֵכֶם וְאַף בְּעוֹנֹת
אַבְתָּם אֹתָם יִמְקוּ: וְהִנְשְׂאָרִים בְּכֶם יִמְקוּ בְּעוֹנִם
בְּאַרְצַת אֲבוֹיֵכֶם וְאַף בְּעוֹנֹת אַבְתָּם אֹתָם יִמְקוּ:
וּדְיִשְׁתַּאֲרוֹן בְּכּוֹן יִתְמַסּוֹן בְּחוֹבִיהוֹן בְּאַרְעָתָא
בְּעָלִי דְבִכּוֹן וְאַף בְּחוֹבֵי אֲבָהֻתְהוֹן בִּישְׂאָ
דְּאַחֲדִין בִּידְהוֹן יִתְמַסּוֹן: מִוְּהִתְוָדוּ אֶת־עוֹנִם
וְאַתְּ עוֹן אַבְתָּם כְּמַעֲלָם אֲשֶׁר מַעֲלוּ־בִי וְאַף

אשר־הלכו עמי בקרי: והתודו את־עונם ואת־
עון אבתם במעלם אשר מעלרכי ואף אשר־
הלכו עמי בקרי: ויודון ית חוביהון וית חובי
אבהתהון בשקרהון דשקרו קדמי ואף דהליכו
קדמי בקשיו: מא־אף־אני אלך עמם בקרי
והבאתי אתם בארץ איביהם או־אז יפנע
לבבם הערל ואז ירצו את־עונם: אף־אני אלך
עמם בקרי והבאתי אתם בארץ איביהם או־אז
יפנע לבבם הערל ואז ירצו את־עונם: אף אָנָה
אָהָה עמהון בקשיו ואַעַל יתהון פֿאַרַע בעלי
דבֿביהון או כֵּן יתבר לבֿהון טפֿשא ובֵּכֵן ירעון
ית חוביהון: מִדּ וּזְכַרְתִּי אֶת־בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאֶף־
אֶת־בְּרִיתִי יִצְחָק וְאֶף אֶת־בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזֹכֶר
וְהָאָרֶץ אֲזֹכֶר: וּזְכַרְתִּי אֶת־בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאֶף־
אֶת־בְּרִיתִי יִצְחָק וְאֶף אֶת־בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזֹכֶר
וְהָאָרֶץ אֲזֹכֶר: וּדְכִירָנָה ית קימי דַּעַם יַעֲקֹב וְאֶף־
ית קימי דַּעַם יִצְחָק וְאֶף ית קימי דַּעַם אַבְרָהָם
אָנָה דְכִיר וְאַרְעָא אָנָה דְכִיר: מִדּ וְהָאָרֶץ תַּעֲזֹב
מִהֶם וְתִרְץ אֶת־שִׁבְתִּיהָ בְּהִשְׁמַח מִהֶם וְהִם
יִרְצוּ אֶת־עֲוֹנָם יַעַן וּבִלְעֹן בְּמִשְׁפָּטִי מֵאִסּוּ
וְאֶת־חֻקְתִּי גִעְלָה נִפְשָׁם: וְהָאָרֶץ תַּעֲזֹב מִהֶם
וְתִרְץ אֶת־שִׁבְתִּיהָ בְּהִשְׁמַח מִהֶם וְהִם יִרְצוּ
אֶת־עֲוֹנָם יַעַן וּבִלְעֹן בְּמִשְׁפָּטִי מֵאִסּוּ וְאֶת־חֻקְתִּי
גִעְלָה נִפְשָׁם: וְאַרְעָא תִתְרַטֵּשׁ מִנְהוֹן וְתִרְעִי ית
שְׁמִשְׁקָהּ בְּדַצִּיאת מִנְהוֹן וְאַנּוּן יִרְעוּן ית
חוביהון לִטְוִין חֶלֶף בִּרְכָן אִיתִי עֲלִיהוֹן דְּבִדְנִי
קִצּוּ וְיִת קִימִי רַחֲמַת נִפְשֵׁהוֹן: מִדּ וְאֶף גַּם־זֹאת
בְּהִיוֹתָם בָּאָרֶץ אִיבִיהֶם לֹא־מֵאֲסָתִים וְלֹא־
גַּעְלָתִים לְכַלְתָּם לְהַפֵּר בְּרִיתִי אִתָּם כִּי אֲנִי
יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם: וְאֶף גַּם־זֹאת בְּהִיוֹתָם בָּאָרֶץ
אִיבִיהֶם לֹא־מֵאֲסָתִים וְלֹא־גַעְלָתִים לְכַלְתָּם לְהַפֵּר
בְּרִיתִי אִתָּם כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם: וְאֶף בְּרַם דָּא
בְּמִהוּיָהוֹן פֿאַרַע בַּעֲלִי דְבִבִּיהוֹן לֹא אֲרִטְשִׁנוּן
וְלֹא אֲרַחֲקִנוּן לְשִׁיזְיִיתָהוֹן לְאַשְׁנָאָה קִימִי עִמָּהוֹן

אֲנִי אָנָה יִי אֱלֹהֵהוֹן: מִדּ וּזְכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית
רִאשֹׁנִים אֲשֶׁר הוצאתִי־אתָם מֵאָרֶץ מִצְרַיִם
לְעֵינֵי חַגּוּזִים לְהָיוֹת לָהֶם לֵאלֹהִים אֲנִי יְהוָה:
וּזְכַרְתִּי לָהֶם בְּרִית רִאשֹׁנִים אֲשֶׁר הוצאתִי־אתָם
מֵאָרֶץ מִצְרַיִם לְעֵינֵי חַגּוּזִים לְהָיוֹת לָהֶם לֵאלֹהִים
אֲנִי יְהוָה: וּדְכִירָנָה לְהוֹן קִנִּים קִדְמָאִי דִּי אִפְקִית
יְתָהוֹן מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם לְעֵינֵי עַמְמִיָּא לְמִהוּי
לְהוֹן לֵאלֹהָא אָנָה יִי: מִדּ אֱלֹהֵי הַחֲקִים
וְהַמְשַׁפְּטִים וְהַתּוֹרֹת אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה בֵּינוֹ וּבֵין
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינִי בִּיד־מִשְׁחָה: אֱלֹהֵי הַחֲקִים
וְהַמְשַׁפְּטִים וְהַתּוֹרֹת אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה בֵּינוֹ וּבֵין בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּהַר סִינִי בִּיד־מִשְׁחָה: אֵלֶּין קִמְיָא וּדְיָנִיא
וְאוֹרִיתָא דִּי יֵהֵב יִי בֵּין מִימְרָהּ וּבֵין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בְּטוֹרָה דְּסִינִי בִּידָא דְּמִשְׁחָה: פ

רבינו א וידבר יהוה אל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: וידבר יהוה
אל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: ומליל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:
כִּדְבַר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ כִּי
יִפְלֹא נָדָר בְּעַרְפְּךָ נִפְשַׁת לַיהוָה: דְּבַר אֶל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ כִּי יִפְלֹא נָדָר בְּעַרְפְּךָ
נִפְשַׁת לַיהוָה: מִלֵּל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְתִימַר לְהוֹן
גִּבֹּר אֲנִי יִפְרֹשׁ נָדָר בְּפִרְסֵן נִפְשַׁתָּ קִדָּם יִי:
וְהָיָה עֲרַפְּךָ הַזֵּכֶר מִבֶּן עֲשָׂרִים שָׁנָה וְעַד
בִּן־שְׁשִׁים שָׁנָה וְהָיָה עֲרַפְּךָ חֲמִשִּׁים שָׁקֶל בְּסָף
בְּשִׁקֶּל הַקֹּדֶשׁ: וְהָיָה עֲרַפְּךָ הַזֵּכֶר מִבֶּן עֲשָׂרִים
שָׁנָה וְעַד בִּן־שְׁשִׁים שָׁנָה וְהָיָה עֲרַפְּךָ חֲמִשִּׁים
שָׁקֶל בְּסָף בְּשִׁקֶּל הַקֹּדֶשׁ: וְהָיָה פִּרְסָנָה דְּכוּרָא
מִבֶּר עֶסְרִין שָׁנִין וְעַד בֶּר שְׁתֵּין שָׁנִין וְהָיָה פִּרְסָנָה
חֲמִשִּׁין סִלְעִין דְּכִסָּף בְּסִלְעֵי קוּדְשָׁא: וְאִם־
נִקְבָּה הוּא וְהָיָה עֲרַפְּךָ שְׁלֹשִׁים שָׁקֶל: וְאִם־
נִקְבָּה הוּא וְהָיָה עֲרַפְּךָ שְׁלֹשִׁים שָׁקֶל: וְאִם
נְקוּבָתָא הִיא וְהָיָה פִּרְסָנָה תִּלְתִּין סִלְעִין: ה וְאִם
מִבֶּן־חֲמִשׁ שָׁנִים וְעַד בִּן־עֲשָׂרִים שָׁנָה וְהָיָה
עֲרַפְּךָ הַזֵּכֶר עֲשָׂרִים שָׁקֶלִים וְלִנְקָבָה עֲשָׂרַת
שָׁקֶלִים: וְאִם מִבֶּן־חֲמִשׁ שָׁנִים וְעַד בִּן־עֲשָׂרִים

שְׁנָה וְהָיָה עֶרְכָּךְ הַזֶּכֶר עֲשָׂרִים שָׁקָלִים וְלִנְקָבָה עֲשָׂרֵת שָׁקָלִים: וְאִם מִבֶּר חֲמֵשׁ שָׁנִין וְעַד בֶּר עֶסְרִין שָׁנִין וְהָיָה פֶּרֶסָנָה דְּכוּרָא עֶסְרִין סִלְעִין וְלִנְקֻבְתָּא עֶסֶר סִלְעִין: וְאִם מִבְּנִי-חֲדָשׁ וְעַד בְּנִי-חֲמֵשׁ שָׁנִים וְהָיָה עֶרְכָּךְ הַזֶּכֶר חֲמִשָּׁה שָׁקָלִים כֶּסֶף וְלִנְקָבָה עֶרְכָּךְ שְׁלֹשֶׁת שָׁקָלִים כֶּסֶף: וְאִם מִבְּנִי-חֲדָשׁ וְעַד בְּנִי-חֲמֵשׁ שָׁנִים וְהָיָה עֶרְכָּךְ הַזֶּכֶר חֲמִשָּׁה שָׁקָלִים כֶּסֶף וְלִנְקָבָה עֶרְכָּךְ שְׁלֹשֶׁת שָׁקָלִים כֶּסֶף: וְאִם מִבֶּר יֶרְחָא וְעַד בֶּר חֲמֵשׁ שָׁנִין וְהָיָה פֶּרֶסָנָה חֲלֹת סִלְעִין דְּכֶסֶף: וְלִנְקֻבְתָּא פֶּרֶסָנָה חֲלֹת סִלְעִין דְּכֶסֶף: וְאִם מִבְּנִי-שְׁשִׁים שְׁנָה וְיִמְעֵלָה אִם-זֶכֶר וְהָיָה עֶרְכָּךְ חֲמִשָּׁה עֲשָׂר שָׁקָל וְלִנְקָבָה עֲשָׂרָה שָׁקָלִים: וְאִם מִבְּנִי-שְׁשִׁים שְׁנָה וְיִמְעֵלָה אִם-זֶכֶר וְהָיָה עֶרְכָּךְ חֲמִשָּׁה עֲשָׂר שָׁקָל וְלִנְקָבָה עֲשָׂרָה שָׁקָלִים: וְאִם מִבֶּר שְׁתֵּין שָׁנִין וְיִלְעֵלָה אִם דְּכוּרָא וְהָיָה פֶּרֶסָנָה חֲמֵשׁ עֶסְרִי סִלְעִין וְלִנְקֻבְתָּא עֶסֶר סִלְעִין: וְאִם-מֶמֶד הוּא מְעַרְפֵּךְ וְהַעֲמִידוּ לִפְנֵי הַכֹּהֵן וְהַעֲרִידוּ אֹתוֹ הַכֹּהֵן עַל-פִּי אֲשֶׁר תִּשְׁיֹג יָד הַנָּדָר יַעֲרִיכֶנּוּ הַכֹּהֵן: וְאִם-מֶמֶד הוּא מְעַרְפֵּךְ וְהַעֲמִידוּ לִפְנֵי הַכֹּהֵן וְהַעֲרִידוּ אֹתוֹ הַכֹּהֵן עַל-פִּי אֲשֶׁר תִּשְׁיֹג יָד הַנָּדָר יַעֲרִיכֶנּוּ הַכֹּהֵן: וְאִם מִסְכָּן הוּא מִפְּרִסָּנָה וְיִקְיִמָּנָה גָּדָם כֶּהֱנָא וְיִפְרוֹס יָתָה כֶּהֱנָא עַל מִימַר דִּי תִדְבֵּק יָדָא דְּנוֹדְרָא יִפְרִסָּנָה כֶּהֱנָא: ס וְאִם-בְּהֶמָּה אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קֶרְבֶּן לַיהוָה כֹּל אֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ לַיהוָה יִהְיֶה-קֹדֶשׁ: וְאִם-בְּהֶמָּה אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קֶרְבֶּן לַיהוָה כֹּל אֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ לַיהוָה יִהְיֶה-קֹדֶשׁ: וְאִם בְּעִירָא דִּי יִקְרִיבוּ מִנָּה קֶרְבָּנָא גָּדָם יִי כֹל דִּי יִתֵּן מִנָּה גָּדָם יִי יִהְיֶה קֹדֶשׁ: לֹא יִחְלִיפֻנּוּ וְלֹא-יִמִּיר אֹתוֹ טוֹב בָּרַע אֶרְעָא בָּטוֹב וְאִם-הִמָּר יִמִּיר בְּהֶמָּה בְּבִהֶמָּה וְהָיָה-הוּא וְתַמּוּרְתּוֹ יִהְיֶה-קֹדֶשׁ: לֹא יִחְלִיפֻנּוּ וְלֹא-יִמִּיר אֹתוֹ טוֹב בָּרַע אֶרְעָא בָּטוֹב וְאִם-הִמָּר יִמִּיר בְּהֶמָּה בְּבִהֶמָּה

וְהָיָה-הוּא וְתַמּוּרְתּוֹ יִהְיֶה-קֹדֶשׁ: לֹא יִחְלִפֻנּוּ וְלֹא יִעֲבֹר יָתָה טַב בְּכִישׁ אִוּ בִּישׁ בָּטָב וְאִם חֲלָפָא יִחְלַף בְּעִירָא בְּעִירָא וְהָיָה הוּא וְחֲלוּפָה יִהְיֶה קֹדֶשׁ: י וְאִם כֹּל-בְּהֶמָּה טַמְאָה אֲשֶׁר לֹא יִקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קֶרְבֶּן לַיהוָה וְהַעֲמִידוּ אֹתָהּ בְּבִהֶמָּה לִפְנֵי הַכֹּהֵן: וְאִם כֹּל-בְּהֶמָּה טַמְאָה אֲשֶׁר לֹא-יִקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קֶרְבֶּן לַיהוָה וְהַעֲמִידוּ אֹתָהּ בְּבִהֶמָּה לִפְנֵי הַכֹּהֵן: וְאִם כֹּל בְּעִירָא מִסְכָּבָא דִּי לֹא יִקְרִיבוּ מִנָּה קֶרְבָּנָא גָּדָם יִי וְיִקְיִם יָת בְּעִירָא גָּדָם כֶּהֱנָא: י וְהַעֲרִידוּ הַכֹּהֵן אֹתָהּ בֵּין טוֹב וּבֵין רָע כְּעֶרְכָּךְ הַכֹּהֵן כֹּן יִהְיֶה: וְהַעֲרִידוּ הַכֹּהֵן אֹתָהּ בֵּין טוֹב וּבֵין רָע כְּעֶרְכָּךְ הַכֹּהֵן כֹּן יִהְיֶה: וְיִפְרוֹס כֶּהֱנָא יָתָה בֵּין טַב וּבֵין בִּישׁ כֶּפֶרֶסָנָא דְּכֶהֱנָא כֹן יִהְיֶה: י וְאִם-גָּאֹל יִגְאֻלָּנָה וְיִסָּף חֲמִישָׁתוּ עַל-עֶרְכָּךְ: וְאִם-גָּאֹל יִגְאֻלָּנָה וְיִסָּף חֲמִישָׁתוּ עַל-עֶרְכָּךְ: וְאִם מִפְּרָק יִפְרָקָנָה וְיִוֹסֵף חֲמִשָּׁה עַל פֶּרֶסָנָה: י וְאִישׁ כִּי-יִקְדֹּשׁ אֶת-בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ לַיהוָה וְהַעֲרִיכוּ הַכֹּהֵן בֵּין טוֹב וּבֵין רָע כֹּאֲשֶׁר יַעֲרִיד אֹתוֹ הַכֹּהֵן כֹּן יָקוּם: וְאִישׁ כִּי-יִקְדֹּשׁ אֶת-בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ לַיהוָה וְהַעֲרִיכוּ הַכֹּהֵן בֵּין טוֹב וּבֵין רָע כֹּאֲשֶׁר יַעֲרִיד אֹתוֹ הַכֹּהֵן כֹּן יָקוּם: וְגִבֹּר אֲרִי יִקְדֹּשׁ יָת בֵּיתָה קֹדֶשׁא גָּדָם יִי וְיִפְרִסָּנָה כֶּהֱנָא בֵּין טַב וּבֵין בִּישׁ כֶּמָּא דִּי יִפְרוֹס יָתָה כֶּהֱנָא כֹן יָקוּם: י וְאִם-הִמְקִדִּישׁ יִגְאֹל אֶת-בֵּיתוֹ וְיִסָּף חֲמִישִׁית כֶּסֶף-עֶרְכָּךְ עָלָיו וְהָיָה לוֹ: וְאִם-הִמְקִדִּישׁ יִגְאֹל אֶת-בֵּיתוֹ וְיִסָּף חֲמִישִׁית כֶּסֶף-עֶרְכָּךְ עָלָיו וְהָיָה לוֹ: וְאִם דֹּאקֻדֶּשׁ יִפְרוֹק יָת בֵּיתָה וְיִוֹסֵף חֲמֵשׁ כֶּסֶף פֶּרֶסָנָה עָלָיו וְהָיָה לָהּ:

חֲמִישִׁי י וְאִם מִשְׁדָּה אֲחֻזָּתוֹ יִקְדִּישׁ אִישׁ לַיהוָה וְהָיָה עֶרְכָּךְ לָפִי זָרְעוּ זָרַע חֲמֹר שְׁעָרִים בְּחֲמִשִּׁים שָׁקָל כֶּסֶף: וְאִם מִשְׁדָּה אֲחֻזָּתוֹ יִקְדִּישׁ אִישׁ לַיהוָה וְהָיָה עֶרְכָּךְ לָפִי זָרְעוּ זָרַע חֲמֹר שְׁעָרִים בְּחֲמִשִּׁים שָׁקָל כֶּסֶף: וְאִם מִחֲקֵל

אחסנתה יקדיש גבר קדם יי ויהי פרסנה לפנים
 זרעה בר זרע כור שעורין בחמשין סלעין דכסף:
 י אס-משנת היכל יקדיש שדרהו בערפך יקום:
 אס-משנת היכל יקדיש שדרהו בערפך יקום: אם
 משתא דיוכלא יקדש חקלה כפרסנה יקום:
 י ואס-אחר היכל יקדיש שדרהו וחשבילו
 הכהן את-הכסף על-פי השנים הנותרת עד
 שנת היכל ונגרע מערפך: ואס-אחר היכל
 יקדיש שדרהו וחשבילו הכהן את-הכסף על-פי
 השנים הנותרת עד שנת היכל ונגרע מערפך:
 ואם פתר יוכלא יקדש חקלה ויחשב לה כהנא
 ית כספא על מימר שניא דישתארן עד שתא
 דיוכלא ויתמנע מפרסנה: י ואס-גאל יגאל
 את-השדרה המקדיש אתו ויסף חמשיה כסף-
 ערפך עליו וקם לו: ואס-גאל יגאל את-השדרה
 המקדיש אתו ויסף חמשיה כסף-ערפך עליו וקם
 לו: ואם מפרק יפרוק ית חקלא דאקדש יתה
 ויוסף חמש כסף פרסנה עלוהי ויקום לה:
 כ ואס-לא יגאל את-השדרה ואס-מכר את-
 השדרה לאיש אחר לא-יגאל עוד: ואס-לא יגאל
 את-השדרה ואס-מכר את-השדרה לאיש אחר
 לא-יגאל עוד: ואם לא יפרוק ית חקלא ואם זבין
 ית חקלא לגבר אחרן לא יתפרק עוד: כא ויהיה
 השדרה בצאתו ביכל קדש ליהנה בשדרה החכם
 לפהן תהיה אחזתו: והיה השדרה בצאתו ביכל
 קדש ליהנה בשדרה החכם לפהן תהיה אחזתו:
 ויהי חקלא במפקה ביוכלא קודשא קדם יי
 פחקל חרמא לכהנא תהי אחסנתה:

שיי כ ואם את-שדרה מקנתו אשר לא משדרה
 אחזתו יקדיש ליהנה: ואם את-שדרה מקנתו
 אשר לא משדרה אחזתו יקדיש ליהנה: ואם ית
 חקל זבינוהי די לא מחקל אחסנתה יקדש קדם
 יי: כ וחשבילו הכהן את מכסת הערפך עד
 שנת היכל ונתן את-הערפך ביום ההוא קדש

ליהנה: וחשבילו הכהן את מכסת הערפך עד
 שנת היכל ונתן את-הערפך ביום ההוא קדש
 ליהנה: ויחשב לה כהנא ית מנזן פרסנה עד
 שתא דיוכלא ויתן ית פרסנה ביומא ההוא
 קודשא קדם יי: כ בשנת היכל ישוב השדרה
 לאשר קנהו מאתו לאשר-לו אחזת הארץ:
 בשנת היכל ישוב השדרה לאשר קנהו מאתו
 לאשר-לו אחזת הארץ: בשתא דיוכלא יתוב
 חקלא לדוכנה מנה לדדילה אחסנת ארעא:
 כ וכל-ערפך יהיה בשקל הקדש עשרים גרה
 יהיה השקל: וכל-ערפך יהיה בשקל הקדש
 עשרים גרה יהיה השקל: וכל פרסנה יהי בסלעי
 קודשא עסרין מעין יהי סלעא: כ אד-בכור
 אשר יבכר ליהנה בבחמה לא-יקדיש איש
 אתו אס-שור אס-שה ליהנה הוא: אד-בכור
 אשר יבכר ליהנה בבחמה לא-יקדיש איש אתו
 אס-שור אס-שה ליהנה הוא: כרם בוכרא די
 יתכפר קדם יי בכעירא לא יקדש גבר יתה אם
 תור אם אמר די הוא: כ ואם בבחמה הטמאה
 ופרה בערפך ויסף חמשתו עליו ואס-לא יגאל
 ונמכר בערפך: ואם בבחמה הטמאה ופרה
 בערפך ויסף חמשתו עליו ואס-לא יגאל ונמכר
 בערפך: ואם בכעירא מסאבא ויפרוק כפרסנה
 ויוסף חמשה עלוהי ואם לא יתפרק ויזבן
 כפרסנה: כ אד פל-חרם אשר יחרם איש
 ליהנה מפל-אשר-לו מאדם ובהמה ומשדרה
 אחזתו לא ימכר ולא יגאל פל-חרם קדש-קדשים
 הוא ליהנה: כרם כל חרמא די יחרם גבר קדם
 יי מפל די לה מאנשא ובעירא ומחקל אחסנתה
 לא יזבן ולא יתפרק כל חרמא קדש קודשין
 הוא קדם יי:

ואם-המר ימירנו והיה-הוא ותמורתו יהיה קדש לא וגאל: לא יבקר בין-טוב לרע ולא ימירנו ואם-המר ימירנו והיה-הוא ותמורתו יהיה-קדש לא וגאל: לא יבקר בין טב לביש ולא יחלפנה ואם חלפא יחלפנה ויהי הוא וחלופה יהי קודשא לא יתפרק: לא אלה המצוות אשר צוה יהוה את-משה אל-בני ישראל בהר סיני: אלה המצוות אשר צוה יהוה את-משה אל-בני ישראל בהר סיני: אליו פקודא די פקיד יי ית משה לנות בני ישראל בטורא דסיני: אלה המצוות אשר צוה יהוה את-משה אל-בני ישראל בהר סיני:

חזק חזק ונתחזק ע"ח פסוקים, עז"א סימן.

סכום פסוקי דספר ויקרא שמנה מאות וחמשים ותשעה נגף סימן. וחציו והנוגע בבשר חוב. ופרשיותיו עשרה בא גר סימן. וסדריו כ"ג ובתורתו יהנה יומם ולילה סימן. ופרקיו כ"ז ואהיה עמך ואברכך סימן. מנין הפתוחות שנים וחמשים. והסתומות ששה וארבעים הכל שמנה ותשעים פרשיות דודי צח ואדום סימן.

שביעי כח כל-חרם אשר יחרם מן-האדם לא יפדה מות יומת: כל-חרם אשר יחרם מן-האדם לא יפדה מות יומת: כל חרמא די יתחרם מן אנשא לא יתפרק אתקטלא יתקטל: וכל-מעשר הארץ מורע הארץ מפרי העץ ליהוה הוא קדש ליהוה: וכל-מעשר הארץ מורע הארץ מפרי העץ ליהוה הוא קדש ליהוה: וכל מעשרא דארעא מורעא דארעא מפרי אילנא דיי הוא קודשא קדם יי: לא ואם-גאל וגאל איש ממעשרו חמשתו יספ עליו: ואם-גאל וגאל איש ממעשרו חמשתו יספ עליו: ואם מפרק יפרק גבר ממעשרה חמשה יוסף עלוהי:

מפסיד לב וכל-מעשר בקר וצאן כל אשר-יעבר תחת השבט העשירי יהיה-קדש ליהוה: וכל-מעשר בקר וצאן כל אשר-יעבר תחת השבט העשירי יהיה-קדש ליהוה: וכל מעשר תורין וען כל דיעבר תחות חטרא עשירא יהי קדיש קדם יי: לא יבקר בין-טוב לרע ולא ימירנו

הפטרה לפרשת בחר-בחוקותי בירמיה פרק מז

מז י יהוה עזי ומעזי ומנוסי ביום צרה אליך גוים יבאו מאפסי-ארץ ויאמרו אף-לשקר נחלו אבותינו הכל ואין-בם מועיל: ה העשה-לו אדם אלהים והמה לא אלהים: כ לבן הנני מודיעם בפעם הזאת אודיעם את-ידי ואת-גבורתי וידעו כי-שמי יהוה: יז חטאת יהודה בתוכה בעט ברזל בצפרן שמור חרושה על-לוח לבם ולקרנות מזבחותיכם: כ בצפר בניהם מזבחותם ואשריהם על-עץ רענן על גבעות הגבהות: ה הררי בשדה חילך כל-אצרותיך לבן אתן במתיך בחטאת בכל-גבולך: ו ושמתה ובך מנחלתך אשר נתתי לך והעבדתיך את-אביך בארץ אשר לא-ידעת כי-אש קדחתם באפי עד-עולם תוקד: ה כה אמר יהוה ארור הגבל אשר יבטח באדם ושם בשר ורעו ומן-יהוה יסור לבו: ו והיה פערער בערכה ולא יראה כייבוא טוב ושכן חררים במדבר ארץ מלחה ולא תשוב: ו פרוץ הגבר אשר יבטח ביהוה והיה יהוה מבטחו: ה והיה פעץ שתול על-מים ועל-יוכל ישלח שרשיו ולא יראה כייבא חם והיה עלהו רענן ובשנת בצורת לא ידאג ולא ימיש מעשות פרי: ט עקב הלב מפל ואנש הוא מי ידענו: י אני יהוה חקר לב בתן פליות ולתת לאיש כדרךיו כפרי מעלליו: יא קרא דגל ולא ילד עשה

עֲשֵׂר וְלֹא בְּמוֹשָׁפֶט בְּחַצֵּי יָמָיו יַעֲזֹבֵנוּ וּבְאַחֲרִיתוֹ יִהְיֶה נָבֵל: י כִּפָּא כְּבֹד מְרוֹם מְרֹאֲשׁוֹן מְקוֹם
מְקַדְשָׁנוּ: י מְקוֹה יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה פֶלְעֻזְכִּיד יִבְשׁוּ וְסוּרֵי בָאָרֶץ יִפְתָּבוּ כִּי עֲזָבוּ מְקוֹר מַיִם־חַיִּים
אֶת־יְהוָה: י רָפְאֵנִי יְהוָה וְאַרְפָּא הוֹשִׁיעֵנִי וְאוֹשָׁעָה כִּי תַחֲלֹתִי אֹתָהּ:

המשך מעמוד 11 <<<

אלו החיים האמיתיים שלו, והוא לא ינהג כטיפש וינתק את עצמו ממקור החיים והשפע שלו.

כך מספרת הגמרא¹⁴: **פַּעַם אָחַת גִּזְרָה מַלְכוּת הַרְשָׁעָה שֶׁלֹּא יַעֲסִקוּ יִשְׂרָאֵל בַּתּוֹרָה. בָּא פָּפּוֹס בֶּן יְהוּדָה וּמִצָּאָה לְרַבִּי עֲקִיבָא שֶׁהָיָה מְקַהֵל קֵהֳלוֹת בְּרַבִּים וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה. אָמַר לֵיהּ: עֲקִיבָא אֵי אַתָּה מַתִּירָא מִפְּנֵי מַלְכוּת? אָמַר לוֹ: אֲמַשּׁוּל לָךְ מִשָּׁל, לְמָה הַדְּבָר דּוּמָה - לְשׁוּעַל שֶׁהָיָה מְהַלֵּךְ עַל גִּב הַנֶּהָר, וְרָאָה דְּגִים שֶׁהָיוּ מִתְקַבְּצִים מִמְּקוֹם לְמְקוֹם. אָמַר לָהֶם: מִפְּנֵי מָה אַתֶּם בּוֹרְחִים? אָמְרוּ לוֹ: מִפְּנֵי רִשְׁתוֹת שֶׁמִּבְּאֵין עֲלֵינוּ בְּנֵי אָדָם. אָמַר לָהֶם: רְצוֹנְכֶם שֶׁתַּעֲלוּ לִיבָשָׁה, וְנִדְּוֹר אָנִי וְאַתֶּם, כְּשֶׁם שֶׁדְּרוּ אֲבוֹתַי עִם אֲבוֹתֵיכֶם? אָמְרוּ לוֹ: אַתָּה הוּא שְׂאוּמְרִים עֲלֵיךְ פֶּקֶח שֶׁבַחֲיוֹת?! לֹא פֶקֶח אַתָּה, אֲלֵא טַפֵּשׁ אַתָּה! וְמָה בְּמִקוֹם חַיִּיתָנוּ, אָנוּ מִתִּירָאִין, בְּמִקוֹם מִיתָתָנוּ - עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה. אַף אֲנַחְנוּ עֹכְשִׁין, שְׂאָנוּ יוֹשְׁבִים וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה, שֶׁכְּתוּב בָּהּ: "כִּי הוּא חִיִּיד וְאוֹרֵךְ יָמֶיךָ", כֶּךָ, אִם אָנוּ הוֹלְכִים וּמִבְטָלִים מִמְּנָה - עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה!**

כיום אנו מתמסרים לתורה כי אנו יודעים שהיא המציאות האמיתית שלנו ובזכותה יש לנו את כל מה שהשגנו. בביאת המשיח, נזכה לראות זאת בעינינו.

חלק נפרד מהחיים החומריים שלנו אלא הן חלק בלתי נפרד ושייכים לגרעין הקיום שלנו. ארוחת הבוקר שאנו אוכלים היא תוצאה של התפילה שהתפללנו קודם. הנחת שיש לנו מהילדים היא תוצאה של פרקי התהלים שקראנו לזכותם. חשבון הבנק הוא ביטוי של הבטחון בהשם, של הצדקה שנתנו ושל הזמן שהשקענו בשיעורי התורה. כיוון שהתורה והמצוות הן כמו צינורות גדולים בהם מזרים הקדוש ברוך הוא את האנרגיה הרוחנית הדרושה לקיום העולם.

ליתר חידוד: התורה והמצוות הן האור האלוקי עצמו. התורה היא חוכמת ה' והמצוות הן רצון ה'. הן מאוחדות עם ה', אלו לא צינורות נפרדים. אלו לא חוטים שבהם עובר זרם חשמלי, אלא הם ה'חשמל' בעצמו, הם עצמם אורו של הקב"ה. וכשם שהקב"ה הוא המקור והחיות של כל המציאות, כך גם חוכמתו ורצונו - התורה והמצוות.

יהודי שמבין היטב את יוקר התורה, את העובדה שהתורה מביאה את הקדוש ברוך הוא אל העולם, וכתוצאה מכך מוזרם אליו השפע והוא מתבטא בכל הטובות הגשמיות - התורה הופכת להיות הדבר היקר לו ביותר. יהודי כזה יעשה הכול כדי לא לפספס תפילה במניין וכדי להימנע מאכילת מאכל שאינו כשר למהדרין.

14. ברכות, סא, ב.

לחיות עם הזמן

זמני השבוע

תאריך	עלות השחר		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה	צאת הכוכבים
	לפני הזריחה	72 ד'							
ו', כ"ג באייר	3.03	4.10	4.37	5.43	9.05	12.39	1.14	7.41.2	8.09
ש"ק, כ"ד באייר	3.02	4.10	4.36	5.43	9.05	12.39	1.14	7.41.8	8.09
א', כ"ה באייר	3.01	4.09	4.36	5.43	9.05	12.39	1.14	7.42.3	8.10
ב', כ"ו באייר	3.01	4.09	4.36	5.42	9.05	12.39	1.14	7.42.9	8.10
ג', כ"ז באייר	3.00	4.08	4.35	5.42	9.05	12.39	1.14	7.43.4	8.11
ד', כ"ח באייר	3.00	4.08	4.35	5.42	9.05	12.39	1.15	7.43.9	8.12
ה', כ"ט באייר	2.59	4.08	4.35	5.42	9.05	12.39	1.15	7.44.4	8.12
ו', א' בסיוון	2.59	4.08	4.35	5.42	9.05	12.40	1.15	7.44.9	8.13

הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.

לוח ללימוד הרמב"ם

כ"ג באייר ה'תשפ"ד – א' בסיוון ה'תשפ"ד

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ"ג באייר	הלכות קדוש החדש פרק יח-ט. הלכות תעניות. בפרקים אלו. פרק א.	הל' מעשר שני ונטע רבעי. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קנג. נט.
ש"ק	כ"ד באייר	פרק ב-ד.	פרק ב.	מ"ע נט.
א'	כ"ה באייר	פרק ה. הלכות מגילה וחנוכה. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ג.	מ"ע נט. ספר משנה תורה: הלכות מגילה וחנוכה. בפרקים אלו. פרק א-ב.
ב'	כ"ו באייר	פרק ג-ד. תורת חכם וגו'. ספר נשים והוא ספר רביעי. הלכות אישות. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ד.	שם: פרק ג-ד. מ"ע ריג.
ג'	כ"ז באייר	פרק ב-ד.	פרק ה.	מ"ע ריג.
ד'	כ"ח באייר	פרק ה-ז.	פרק ו.	מל"ת שנה.
ה'	כ"ט באייר	פרק ח-י.	פרק ז.	מל"ת שנה.
ו'	א' בסיוון	פרק יא-יג.	פרק ח.	מל"ת שנה.

זמני הדלקת הנרות

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
בחוקתי	18:59	20:21	19:22	20:24	19:13	20:25	19:20	20:21
במדבר	19:03	20:25	19:26	20:28	19:17	20:29	19:24	20:25

לזכות אנשי החסד הדגולים
הרה"ח ר' **אברהם משה דייטש** והרה"ח ר' **גבריאל גופין** שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' **זלמן יודא** ור' **יוסף יצחק**,
בני הרה"ח ר' **שלום ישעי'** ע"ה **דייטש**